

keramiske noter 20/2004

10. årgang

Formgivning af keramik

af Erik Linnet

Det hænder, at formgivningen har et kunstnerisk indhold, men sikkert er det, at formgivningen altid vil indeholde en eller anden form for teknik.

Teknikken kan være et håndlag eller en maskine, men fælles er, at de skal udføres på en bestemt måde for at lykkes.

Keramisk formgivning kan principielt udføres på tre forskellige måder: ”Man flytter”, ”man fjerner” eller ”man opbygger” materialet, så emnet fremstår.

1: Keramisk formgivning kan foregå ved, at man **flytter** materialet enten, som når man smeder jern, eller, når materialet er flydende, som når man støber med beton eller gips.

Æltning er en enkel keramisk metode, hvor man med hænderne former en kugle i ler, som man derpå trykker og presser op i form af en skål. Jydepotter blev fremstillet på denne måde.

Pølsemetoden er en metode, som består i, at man udruller leret i lange pølser, opruller dem i en tæt spiral og presser dem sammen, så de danner en bund. Derpå fortsætter man med at oprulle lerpølsen i en skrue, sammenpresser, udbanker og afretter siderne, så de danner den ønskede form. Denne pølsemetode kræver ikke meget udstyr og kan bruges til fremstilling f.eks. af krus og krukker.

Modellering betegner almindeligvis en formgivning, hvor man med fingrene bearbejder det plastiske ler, f.eks. til en figur, og her er mulighederne nærmest ubegrænsede.

Kvætsning består i, at leret presses ud i to gipsform-halvdele, som derpå trykkes sammen, så leret indeni sammenpresses og bliver til et emne. Formen af emnet er da givet ud fra gipsformen og bliver ens fra gang til gang.

Drejning foregår på en sparkeskive, som oftest drevet af en el-motor. Her kan man frihåndsdreje

eller dreje med en skabelon. Med skabelon vil emnerne blive ens fra gang til gang. Drejningen kan foregå indvendigt i en gipsform, hvis man vil lave kopper eller skåle, hvor ydersiden dannes af gipsformen og indersiden af skabelonen. Tallerkener drejes med bunden i vejret ned over en gipsform, så bagsiden dannes af skabelonen og et eventuelt mønster i gipsformen aftrykkes på tallerkenens forside. Metoden bruges på keramiske værksteder.

Rolning er en teknik, hvor genstanden frembringes på en maskine ved at leret eller ”massen” kommer i klemme og glittes mellem en roterende gipsform og et roterende rollerhoved, hvor de to aksler har forskellig vinkel og kører med forskellig hastighed. Denne metode bruges til fremstilling af store serier af kopper, tallerkener og juleplatter på mange fabrikker, som f.eks. Royal Copenhagen.

Stansning består i, at fugtigt lerpulver anbringes mellem to stålforme, der i et hug presser leret sammen til et emne. Det kan bruges til porcelæns-fatninger og sikringer.

Falstagsten presses ud af en lerplade mellem to gipsforme.

Ekstrudering er en proces, hvor den bløde masse under højt tryk presses ind i en form, som bagefter åbnes, så emnet kan tages ud. Bruges mest til teknisk porcelæn, men er også brugt til koppanke.

Rampressing og *isostatpressing* er beslægtede metoder, der anvendes, når emnerne er store og ikke må blive skæve i den efterfølgende brænding. Metoderne bruges til servicedele og sidstnævnte metode bruges især til meget store serier af tallerkener f.eks. på tyske fabrikker.

Strengpressing bruges til fremstilling af mursten. Her udpresses leret i en firkantet pølse, som afskæres i murstensstørrelse, hvorpå stenene tørres og brændes.

Støbning kan foregå på følgende måde: Lerslammet tilsættes peptiseringsmidler, som er kemikalier, der får slammets til at blive flydende med ganske lidt vand og gør det støbeligt. Denne ”støbeslikker” hældes i en gipsform, som suger vandet ud, så der i løbet af nogle minutter dannes en ”skærv”, dvs. en hård skal af ler ud mod gipsformen. Derpå hældes den overskydende støbeslikker ud af formen, som henstår og derpå skilles ad, så den støbte og hule genstand kan tages ud af formen. Denne metode anvendes f.eks. til figurer og kantede ting, som ikke kan drejes.

2: Keramisk formgivning kan også foregå ved, at man **fjerner** uønsket materiale efter samme princip som en stenhugger bearbejder en sten eller en billedskærer arbejder i træ.

Dette princip, hvor man ikke benytter sig af lerets plastiske egenskaber, bruges sjældent alene til keramisk formgivning, men bruges i kombination med de førnævnte metoder.

Med forskellige typer *skrabe*-jern kan keramikeren fjerne overskydende ler som et led i formgivningen.

Når en kop eller tallerken er drejet og efterfølgende tørret, er kanten ujævn og skarp. Under rotation *afdrejes* eller *slibes* kanten, så den bliver glat og rund.

Hulkanten i Helblonde Musselmalet fra Royal Copenhagen frembringes ved, at den drejede tallerken i læderhård tilstand lægges i en støtteform, hvorpå hullerne i kanten ét efter ét *prikkes ud* med et lille huggepibe-lignende skarpt rør.

Huller i det forglødede porcelæn kan også frembringes ved at sandblæse gennem en gummiskabelon med huller i. Det var en metode, som Bing & Grøndahl anvendte på tallerkner med gennembrudt kant.

Udskæring af flader, huller og hulrum med en kniv i den læderhårde masse er meget benyttet.

Sgraffito er en metode, hvor man skærer eller skraber enten i skærven eller i glasuren og fjerner noget af materialet, så man derved frembringer et motiv.

Retouchering består i at rynker, valker, samlinger, kanter eller andre fejl forskønnes ved at keramikeren med en kniv, en svamp, en pensel, sandpapir eller andet udglatter overfladen. I det færdigbrændte porcelæn kan man kun bore, slibe og udskære med diamantværktøj.

3: Keramisk formgivning kan tillige foregå ved, at man **opbygger** emnet af enkeltdele, efter samme princip, som når man bygger huse af mursten eller sammensvejer metaller.

Keramisk anvendes *pladeteknik* til formgivning. Først udruller eller udpresser og derpå udskærer man plader i ler. Disse plader samles i siderne til kantede emner.

Samlemetoden kaldes for en *garnering*, som foregår ved at samlefladerne eventuelt ridses og derpå påsmøres garneringsslikker (lerblanding). Efterfølgende sammenpresses delene.

En kop kan være drejet og en hank støbt, mens hanken er garneret (klistret) på koppen og efterfølgende brændt fast.

Store og komplicerede figurer er ofte fremstillet af mange dele, (hoved, arme, ben er støbt hver for sig), og disse er efterfølgende blevet garneret sammen.

Jasperporcelæn er betegnelsen for porcelæn med påsatte flade porcelænsrelieffer, der er garnerede og fastbrændte på emnet. Det kan f.eks. være et portræt i blå, som sidder på en hvid platte. Det var en metode, som i en periode var meget benyttet af engelske fabrikker.

Garneringerne efterfølges af den tidligere nævnte retouchering for at fjerne rester fra garneringen.

Papirleret er en nyere idé, som består i, at leret iblandes cellulosefibre, der nemt kan fås fra udblødte aviser. Disse fibre giver leret helt andre formningsegenskaber. Det revner ikke så nemt under formgivningen og tørt og fugtigt materiale kan uden problemer garneres sammen.

Keramikere, som vil skabe tynde skåle eventuelt med udskårne huller, tynde kanter og varierende skærvtykkelse og andre vanskelige former, kan med held vove sig endnu længere ud i deres formgivning, når der bruges papirler.

Contemporary Studio Porcelain

Peter Lane om “Throwing and Turning Porcelain”

It is a delight to watch any accomplished craftsman at work and to observe a skilled potter throwing on the wheel is particularly fascinating. The seemingly effortless rise and fall of the spinning lump of clay as it is coaxed towards the still centre and then opened up and raised so fluently. The stretching and swelling of the wet clay walls as they respond to the pressure of the potter’s fingers to grow as if organically, magically into a hollow new form. This becomes a natural, intuitive process of making and one in which a feeling for the soft, plastic material flows through the potter’s fingers as a sensitive expression of him or herself.

Porcelain is not the easiest of bodies with which to throw but it does have a special attraction. It does demand an acute sensitivity towards its condition at all stages of working. It can suddenly collapse if too much water is absorbed while throwing or if the thickness of the walls is irregular. Some potters illustrated in this book prefer to use slip rather than water as a lubricant. However, there is an element of risk attached to this practice if one allows slip to build up on the surface. It is wise to remove any surplus slip with a steel kidney or other tool from time to time during the throwing process.

An experienced thrower can produce large numbers of pots much more quickly than anyone who builds with slabs or coils. The wheel allowed me to make enough pieces to explore a variety of surface treatments during the period when I was a full-time teacher without the opportunity to devote long sessions to working on my own. Following several years developing thrown forms in earthenware and stoneware bodies, my conversion to working almost exclusively with porcelain took place in the early 1970s when one of my students expressed a desire to formulate a porcelain body for a special project. I discovered a satisfying affinity with the nature of porcelain despite difficulties experienced with throwing it initially. Its smooth character and whiteness appealed and then, as my ability to control it improved to the point where I could throw thinly enough to achieve a delicate translucency, I was completely seduced by it.

Interview of Peter Lane

What initially inspired you to take up your craft?
Was there anyone who was a particular influence? I first came into contact with clay as an expressive medium when I was a student, training to become an Art Teacher at Bath Academy of Art in Corsham during the mid-1950s. I spent about 20 days spread over two years working in the pottery Studio there.

James Tower was the tutor at that time. I wasted the first 10 of those days but became excited by the medium of clay during my final term and began to understand and admire Tower’s work. In 1958 I first met Alan Caiger-Smith at Aldermaston Pottery and was inspired to begin working in tin-glazed earthenware for a few years before moving into stoneware when I taught for a couple of years at the Somerset College of Art in Taunton. By 1970 I had ‘discovered’ porcelain which seemed to suit my perfectionist nature and I have worked mainly with this material ever since.

What advice would you give to someone setting up in a similar area? Patience and perseverance are essential requisites! A clean studio/workshop environment will avoid unnecessary contamination of porcelain bodies. Try working with various commercially produced porcelain bodies because there differences and one or other will suit your way of working better than others.

Who are your favourite artists/crafts people, and why? Is there a particular piece that you admire? I admire the vessel forms and surfaces of Duncan Ross (terra sigillata earthenware), Arne Åse from Norway (porcelain), Arnold Annen (porcelain, Switzerland) and many others.

Do you collect other people’s work or have a favourite piece of someone else’s work? Yes I do have a small collection but, mostly, they are gifts or ‘swaps’ from other ceramicists.

Which piece of your work is your favourite? I’m not sure that I have a particular favourite piece because they all have their own different qualities. If I had to choose it would be a superb piece by James Tower that was swapped with him for a couple of my small porcelain bowls about 20 years ago.

What inspired you to write your latest book? My editor approached me to tackle a new edition and my reluctance to leave my own creative studio work was overcome, partly because I was about to attend the 50th biannual Assembly of the International Academy of Ceramics in Athens in August last year. I knew that I would be meeting up with many friends and colleagues who were very enthusiastic and supportive of my books. Face to face discussions, telephone calls, e-mails and other correspondence with artists around the world enabled me to collect an enormous amount of material and exciting images of works and working methods from 143 artists in 27 countries so that I could complete the book within 4 or 5 months rather than the 14 months originally agreed. This was important for me to be able to

return working towards previously scheduled exhibitions in the UK and in Holland during 2003.

What are you working on at the moment?

An article for the Greek magazine, Kerameiki Techni, and a lecture to be delivered in a Symposium in the Far East next year. Also my studio work.

What aspects of your art/craft do you most enjoy and most dislike? I always enjoy the making process; although increasing arthritis in my thumbs and wrists means that I must pace myself with care. I hate pricing my own work and then spending so much time packing it up safely / securely, especially when sending abroad.

Have you ever had any total disasters with a piece or exhibition/event? Who hasn't? But I suppose the worst thing was when 5 pieces were stolen from an exhibition on Norwich before the opening during the Triennial Festival in 1976. Other pieces were stolen from an exhibition in the Netherlands several years ago.

Where do you get your inspiration for new pieces?

Mainly from the natural environment, especially landscape, flora, seas and skies as well as from the use of the material itself.

Westerwaldpreis 2004

Die 11. Ausrichtung des vom Westerwaldkreis ausgeschriebenen Wettbewerbes bot Keramikern europaweit eine Chance, aktuelle Arbeiten in den Bereichen von Gefäß und Dekor, Serieller Fertigung, Salzglasierter Keramik und Porzellan sowie der Freien Keramischen Arbeiten einzureichen. Ein Großteil der Bewerber nutzte das Internet zum Herunterladen und Einreichen der Bewerbungsunterlagen. Auffallend war die hohe Qualität aller eingereichten Arbeiten und das große Potential an künstlerischer Qualität. Die Juroren wählten folgende Preisträger:

- Gefäß und Dekor *Johanna Hitzler*, (Halle) und *Deirdre McLaughlin*, (Irland)
- Plastische Arbeiten *Frank Louis* (Solingen)
- Serielle Arbeiten *Ane-Katrine von Bülow*, Kopenhagen (Dänemark)
- Salzglasierte Arbeiten *Monika Debus*, (Höhr-Grenzhausen)
- Förderpreis (bis 35 Jahre) *Doris Maria Winkler*, Linz (Österreich)

The Leach Pottery Restoration Project

www.theleachpotterystives.co.uk

During his lifetime Bernard Leach became one of the most influential figures of the craft movement in the 20th century and his pottery in St Ives was the centre and symbol of this movement.

Twenty-five years after his death in 1979 the pottery is for sale and this heritage site of international importance is in danger of being lost.

The workshop and kiln area are in desperate need of careful and expert repair and there is a need for the pottery to once again become a useful part of the local and ceramic communities.

It is hoped to regenerate the original training ideals of Bernard Leach by building new workshops for student and practitioner training and in partnership with Falmouth College of Arts to form an innovative programme of practical workshop skills.

There are also plans to house an exemplar collection of the work of Bernard Leach together with a study centre. The existing collection will be expanded to show a greater range of work and include earlier pots and more of Leach's drawings and prints.

There will be a new sales area displaying and selling work produced on site by a cross section of selected potters. A programme of selling exhibitions will be drawn up with an ambition to make this an important venue in the South West.

www.danskkeramik.dk

På www.danskkeramik.dk er der frem til uge 33 2004 en webudstilling med islændingen Bjarni Sigurdsson (f 1965). Herefter følger Lisbeth Munch-Petersen (1909-1997), mens udstillinger med Hans Vangsø (f 1950) og Birthe Weggerby (1927-1992) er under planlægning.

Udstillinger hvor og hvornår *ved Gunnar Jakobsen*

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af tilbagemeldinger på forespørgsler udsendt ultimo 2003 til museer og udstillingssteder i ind- og udland samt til en række danske keramikere; men ikke mindst på grundlag af en afsøgning af internettet, hvilket stærkt kan anbefales inden man begiver sig af sted.

Websites med gode museums- og udstillingsoversigter:
www.jp.dk/detsker [Jyllands-Postens udstillingsoversigt]

www.kultunaut.dk [Kulturkalender]

www.kunstonline.dk [kunstportal]

www.museums.dk [Museer i Danmark med links til bl.a. museer i Storbritannien, Sverige og Norge]

www.icom.museum/vimp/world.html [Museums around the world]

www.museum.com [Museums of the world]

www.studiopottery.co.uk [Storbritannien]

www.studiopottery.com [Storbritannien]

www.bbc.co.uk/events/art/ [Storbritannien]

www.ceramics.de [Keramiske museer i Tyskland og det øvrige Europa]

www.artnews.de [Tyskland]

www.ceramique.com [Frankrig]

www.e-yakimono.net [Japan]

www.clayzee.com/Collections/Museums/Japan/

København

Kunstindustrimuseet, Bredgade 68, 1260 København K. Tlf 33 18 56 56. Website: www.kunstindustrimuseet.dk.

Davids Samling, Kronprinsessegade 30, 1306 København K. Tlf 33 73 49 49. Website: www.davidmus.dk.

Galleri Nørby, Vestergade 8, 1456 København K. Tlf 33 15 19 20. Website: www.galleri-noerby.dk.

Officinet, Danske Kunsthåndværkere, Bredgade 66, 1260 København K. Tlf 33 15 29 40. Website: www.danskekunsthandaandvaerkere.dk.

→08.08.04 Udstilling med bl.a. Steen Kepp. Skovhuset, Ballerupvej 60, 3500 Værløse.

→10.08.04 *Afgangsudstilling 2004 - Glas og Keramikskolen på Bornholm*. Politikens Galleri, Rådhuspladsen 37, 1785 København K.

12.08.04-14.08.04 *Kunsthåndværker Marked 2004*. Frue Plads, København K. Tlf 33 15 29 40. Website: www.danskekunsthandaandvaerkere.dk.

Udover dagbladenes fredagstillæg med oversigter over begivenheder i den kommende uge, så findes der en fortrinlig landsdækkende oversigt i *Kunstavisen*, som udkommer månedligt, mens den gratis kvartalsvise *Art Guide* dækker København og omegn samt Sjælland og det sydlige Sverige.

Oversigten er ikke udtømmende og publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger /ændringer. Derfor bør man forinden et eventuelt besøg undersøge om udstillingen nu er blevet til noget samt udstillingens åbningstider.

Der henvises tillige til tillæg til *keramiske noter 19/2004*, der indeholder en oversigt over museer og gallerier fortrinsvis i Europa. Oversigten er ikke udtømmende, men vil være en god hjælp, hvis man skal rundt i Europa og gerne vil se på keramik på sin vej.

Hovedopdelingen for den udenlandske afdeling er landenavnet og dernæst byen, hvor udstillingsstedet findes.

Belgien 19, Danmark 5, Frankrig 19, Holland 18, Norge 11, Storbritannien 11, Sverige 9, Tjekkiet 18, Tyskland 13, Ungarn 18 og Østrig 17.

→14.08.04 *Ursula Munch-Petersen*. Keramik som jord og vand. Clausens Kunsthandel, Toldbodgade 9, 1253 København K. Tlf 33 154 154. Website: www.clausenskunsthandel.dk.

→15.08.04 *De industrielle ikoner – Design Danmark*. Kunstindustrimuseet.

→15.08.04 *Mellem Himmel og Hav*. Udstilling med kunsthåndværk fra Bornholm. Rundetårn, Købmagergade 52 A, 1150 København K. Website: www.rundetaarn.dk. Tlf 33 73 03 73.

→21.08.04 Værker fra udstillingen *From the Kilns of Denmark*. [Karen Bennicke, Martin Bodilsen Kaldahl, Michael Geertsen, Bente Hansen, Turi Heisselberg Pedersen, Gerd Hiort Petersen, Nina Hole, Steen Ipsen, Sten Lykke Madsen, Malene Müllertz, Peder Rasmussen, Jane Reumert og Barbro Åberg]. Galleri Nørby.

07.08.04-04.09.04 *Better Lübbert - keramiske krukker*. Traneudstillingen, Gentofte Hovedbibliotek, Ahlmanns Allé 6, 2900 Hellerup. Tlf 39 48 75 00.

18.08.04-05.09.04 *Censureret afgangsudstilling fra Danmarks Designskole*. Kunstindustrimuseet.

27.08.04-19.09.04 *Camilla Prash og Anders Ruhwald – Kunsthåndværkerbiennalens prisvindere 2002*. Smykker og keramik. Kunstindustrimuseet.

27.08.04-25.09.04 *Anne Tophøj*. Galleri Nørby.

03.09.04-26.09.04 *Over alle grænser – 1890'ernes litteratur og kunsthåndværk*. Kunstindustrimuseet.

16.09.04-16.10.04 *Majken á Grømma*. Malerier og keramiske arbejder. Galleri Rasmus, Hauser Plads 14, 1127 København K. Tlf 33 93 88 33. Website: www.galerie-rasmus.dk.

25.09.04-31.10.04 *Kirsten Holm – Keramik*. Galleri Ravn, Valby Langgade 23, 2500 Valby. Website: www.galleriravn.dk. Tlf 36 45 28 00.

25.09.04-31.10.04 Udstilling med Helle Baslund, Jens Bohr, Birgitte Thorlacius og Frede Troelsen. Billedvæv, grafik, keramisk skulptur, relief og maleri. Skovhuset, Ballerupvej 60, 3500 Værløse.

01.10.04-30.10.04 *Edmund de Waal*. Kunstindustrimuseet.

01.10.04-30.10.04 *Edmund de Waal og Gunhild Rudjord*. Galleri Nørby.

12.11.04-10.12.04 *Bodil Manz*. Galleri Nørby.

03.12.04-01.01.05 *Sandra Davolio*. Galleri Nørby.

13.01.05-04.02.05 *Japanese Land Shapes*. Gurli Elbækgaard Kristensen. Officinet.

→31.12.04 *Dansk Skulptur 1850-2000*. Statens Museum for Kunst, Sølvgade 48-50, 1307 København K. Tlf 33 74 84 94. Website: www.smk.dk.

15.09.05-20.11.05 *Scandinavian Design - beyond the myth*. Katalog. Kunstindustrimuseet. Vandreudstilling [www.scandesign.org] som i 2004 kan ses i Belgien og i Tjekkiet, mens den i 2005 ses i Ungarn, Letland, Storbritannien samt Norge og Sverige. Scandinavian design is traditionally associated with simple designs, with an emphasis on functionalism and a democratic approach. The time has come to reconsider those characteristics. The exhibition focuses on Danish, Icelandic, Finnish, Norwegian and Swedish design, which has contributed to the formation of this identity. It is a confirmation of Scandinavian design as a significant movement in the history of design, but it also leads to discussions on the many myths and stereotypes surrounding this topic.

Øvrige Danmark

Asnæs

Huset i Asnæs, Storegade 31, 4550 Asnæs. Website: www.husetiasnaes.dk. Tlf 59 65 08 61.

04.09.04-26.09.04 *Lisbet Olrik – Maleri og keramik*. Huset i Asnæs.

30.10.04-21.11.04 *Charlotte Krogh og Better Lübbert*. Maleri og keramik. Huset i Asnæs.

Børglum

→29.08.04 *Keramik af Børglum Gruppen samt 6 gæstekeramikere*. Vognporten, Børglum Klostervej 253, Børglum, 9760 Vrå.

Dronninglund

→08.08.04 *Ler og billeder*. 12 keramikere og 12 billedkunstnere fra Nordjylland. Dronninglund Kunstcenter, Thorup Hedevej 1, 9330 Dronninglund. Website: www.dronninglund-kunstcenter.dk. Tlf 98 84 33 22.

Leret appellerer på meget forskellig vis til den enkelte keramikere; nogle vælger det rent skulpturelle, andre vælger traditionelle former, der dekoreres ornamentalt eller billedligt, igen andre vælger at arbejde med serieproduktioner. Herudover har hver keramikere peget på en billedkunstner med relation til det nordjyske.

Fredericia

Galleri Jytte Møller, Jyllandsgade 45, 7000 Fredericia. Website: www.gallerijyttemoeller.dk. Tlf 26 15 22 94.

07.08.04-04.09.04 *Lis Ehrenreich*. Galleri Jytte Møller.

02.10.04-30.10.04 *Barbro Åberg*. Galleri Jytte Møller.

06.11.04-04.12.04 *Hans Vangso*. Galleri Jytte Møller.

Frederikshavn

Frederikshavn Kunstmuseum & Exlibrissamling, Parallelvej 14, 9900 Frederikshavn. Tlf 96 22 56 25.

21.08.04-03.10.04 *Gudrun Pagter – Peter Tybjerg*. Frederikshavn Kunstmuseum.

Frederikssund

J.F. Willumsens Museum, Jenriksvej 4, 3600 Frederikssund. Tlf 47 31 07 73. Website: www.jfwillumsensmuseum.dk. Museet er lukket på grund af ombygning til juni 2005.

Haderslev

→15.08.04 *Skabt i ler – Kunstnerkeramik fra Ehlers samlingen*. Haderslev Museum, Dalgade 7, 6100 Haderslev. Website: www.haderslev-museum.dk. Tlf 74 52 75 66.

Kunstnerne, der er repræsenteret på udstillingen, udgør en smuk buket af store og mindre kendte navne: Thorvald Bindesbøll, Svend Hammershøi, Niels Hansen Jacobsen, Karl Hansen Reistrup, Suzette Skovgaard Holten, Søren Kongstrand, Elise Konstantin-Hansen, Kai Nielsen, Theodor Philipsen, Nic. Schmidt og Bjørn Wiinblad.

Mange pottemagere og lervarefabrikker har gennem tiden haft kunstnere knyttet til sig som formgivere - især fra anden halvdel af 1800-tallet. I Danmark kom denne form for samarbejde i gang i løbet af 1880'erne, hvor det som regel var malere, der sideløbende kastede sig over arbejdet med leret.

Betegnelsen kunstnerkeramik er indført for at skelne deres produkter fra det almindelige pottemageri, som var så udbredt langt op i 1900-tallet. Det bruges almindeligvis om arbejder i ler, som er udformet af en kunstner, og hvor anvendelsen af form og farve har et kunstnerisk præg, der går forud for genstandens brugskvaliteter. Men begrebet er ikke let at afgrænse præcist, og det er langt fra entydigt. Genremæssigt spænder det fra skulpturer i ler til brugsgenstande, hvor der er gjort særlig meget ud af form eller ornamentik, farve eller glasur. Det kan både omfatte unika og ting, der er fremstillet i serieproduktion, værker som er signeret af en kunstner eller formgiver, og arbejder som kan tilskrives et værksted, men ingen bestemt person. I denne udstilling er der eksempler på alle disse typer.

Én ting har alle de udstillede ting dog til fælles: Til daglig er de en del af den store lertøjssamling, som Louis og Margrete Ehlers skabte, og som nu har til huse i Slotsgade 20 i Haderslev. Det er ganske imponerende, at de som private samlere har været i stand til at få fat i så meget af den sjældne kunstnerkeramik som et supplement til de store mængder lertøj fra mere eller mindre anonyme pottemagere, der udgør hovedparten af samlingen.

Holbæk

04.09.04-03.10.04 *Grete Balle og Beate Andersen*. Maleri og keramik. Æglageret, Holbæk Kunstforening, Lindevej 6, 4300 Holbæk. Website: www.aeglageret.dk.

Horsens

→ 27.08.04 *Danico*. Keramik fra Danico, Annashaab og Løndals værksteder. Byarkivet, Søndergade 26, 8700 Horsens. Website: www.byarkivet-horsens.dk. Tlf 75 61 09 22.

Hundested

→31.08.04 *Tre keramikere og en designer gæster Mejeriet*. Ida Gydesen, Lene Dahl og Jytte Strøm samt Tone Barker og hendes silkekjoler. Mejeriet, Torupvejen 135 B, Torup, 3390 Hundested.

Kolding

Trapholt, Æblehaven 23, 6000 Kolding. Tlf 76 30 05 30. Website: www.trapholt.dk.

Galleri Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding. Tlf 75 54 09 30. Website: www.galleripagter.dk.

→primo september 2004 Nyopstilling af keramik fra museets samling i "Museumsgaden" på Trapholt. Udstillingen omfatter primært korpusværker fra museets egen samling. Opstillingen demonstrerer den kunstneriske keramik udvikling i Danmark fra 1880'ernes symbolisme og skønvirke til 1990'ere keramik. Tidsbilledet understøttes af tekstiler fra de enkelte perioder.

→21.08.04 Udstilling med bl.a. Sandra Davolio. Galleri Pagter.

27.08.04-09.10.04 *Peder Rasmussen*. Galleri Pagter.

10.09.04-21.11.04 *Biennalen for kunsthåndværk og design*. Trapholt.

22.10.04-04.12.04 *Sten Lykke Madsen*. Galleri Pagter.

Køge

18.09.04-10.10.04 *Jens Bohr. træsnit/keramik*. Åhuset, Brogade 26, 4600 Køge. Tlf 56 66 37 38.

Lønstrup

06.08.04-05.09.04 *Kirsten Holm*. Galleri Uggerby, Strandvejen 89, Lønstrup, 9800 Hjørring. Website: www.galleri-uggerby.com. Tlf 98 96 90 80.

Middelfart

Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus, Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47 98. Website: www.grimmerhus.dk.

→05.09.04 *Jac Hansen*. Katalog. Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus. Jac Hansen - Den farveglade og fabulerende danske keramik Jac Hansen udstiller en lang række værker, hvis inspiration er hentet bl.a. i Kina og i gammel nordisk folkekunst.

→05.09.04 *tybjerg.com*. Peter Tybjerg. Katalog. Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus.

12.09.04-05.12.04 *Hansen, Caruso og Champy*. Katalog. Danmarks keramikmuseum. Keramikeren Jørgen Hansen har inviteret kollegerne Nino Caruso (Italien) og Claude Champy (Frankrig) til sammen med ham at fylde hele huset med store arbejder.

12.12.04-03.06.05 *Keramik fra 60'erne og 70'erne fra Royal Scandinavia*. Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus.

12.12.04-03.06.05 . *Unison*. Unge estiske og danske kunstnere udstiller installationskunst. Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus.

Nykøbing S

→03.10.04 *Aluminia - en dansk fajancefabrik*. Udpluk af aluminafabrikkens produktion gennem

150 år. Anneberg-samlingerne, Annebjerg Stræde 2, 4500 Nykøbing S. Tlf 59 91 38 00. Website: www.anneberg-museum.dk.

Odense

02.08.04-07.08.04 *To slags potter*. Levende historie. Den Fynske Landsby, Sejerskovvej 20, 5260 Odense S. Website: www.odmus.dk. I denne uge kan man opleve to forskellige pottemagere med to forskellige slags teknik, der begge var kendt og brugt i 1800-tallet. Den ene laver jydepotter det kaldes sortgods, den anden laver barselspotter det kaldes keramik. Det er en oplevelse at se en klump ler forvandle sig til enten den smukkeste sortbrændte gryde, eller en smukt dekoreret krukke.

Ribe

→28.08.04 *2x2 fra Ribe*. Udstilling med Sten Børsting og Henriette Adelhart Skjønnemann, Gitte Graver og Branka Lugonja. Keramik og glas. Ribe Kunstmuseum, Nicolaigade 10, 6760 Ribe.

Rønne

Hjorths Fabrik – Bornholms [arbejdende] Keramikmuseum, Krystalgade 5, 3700 Rønne. Website: www.bornholmsmuseer.dk/hjorths. Tlf 56 95 01 60.

→16.10.04 *Bornholmsk Værkstedskeramik*. Museets samling af keramik fra 1900-tallets mange værksteder. Hjorths Fabrik.

22.10.04-18.12.04 *Cassius Clay*. Hjorths Fabrik.

Sakskøbing

27.08.04-05.09.04 *Lys over Lolland*. Udstilling med bl.a. Birte Troest. Katalog. Sakskøbing Sukkerfabrik, 4990 Sakskøbing. Tlf 54 94 11 47.

Silkeborg

→05.09.04 *Mexicansk Keramik*. KunstCentret Silkeborg Bad, Gjessøvej 40, 8600 Silkeborg. Website: www.silkeborgbad.dk. Tlf 86 81 63 29. Udstillingen viser hvordan folkelige traditioner og moderne keramik er frugtbart forbundet i Mexico. Den er ledsaget af fotos af de repræsenterede keramikere og kunstnere.

Skælskør

→29.08.04 Udstilling med Glaskunstnerne Micha Karlslund og Steffen Dam samt keramikere Lene Hansen og Nelly Gaskin. Borreby Galleri, Borreby, 4230 Skælskør. Website: www.borrebygalleri.dk. Tlf 58 19 40 68.

Struer

→29.08.04 Udstilling med bl.a. Maria Heintzelmann. Galleri Humlum Gl. Skole, Oddesundvej 19, 7600 Struer. Website: www.gallerihumlum.dk. Tlf 97 86 18 44.

14.08.04-26.09.04 2 x 2. Udstilling med bl.a. Aase Haugaard. Gimsinghoved Kunst og Kulturcenter, Gimsinghoved 1, 7600 Struer. Tlf 97 84 02 58.

Svendborg

07.08.04-12.09.04 *BKF Fyn*. Udstilling med bl.a. Merethe Bloch. SAK – Svendborg Amts Kunstforening, Kunstbygningen, Vestergade 27-29, 5700 Svendborg. Tlf 62 22 44 70.

Troense

→17.10.04 *Knud Kyhn – værker*. Valdemars Slot, Slotsalléen 100, Troense på Tåsinge.

Vejle

Kombination, Vissingsgade 4, 7100 Vejle. Tlf 75 83 25 83.

01.10.04-30.10.04 *Malerier og keramik*. Udstilling af Kurt Nordmann og Gerd Baarstrøm. Kombination.

30.10.04-28.11.04 *Aase Haugaard*. Kunstbrænderiet, Præstegyde 3, 7100 Vejle.

01.11.04-30.11.04 *Malerier, keramik, glas og smykker*. Udstilling ved Kirsten Bechmann, Marianne Steenholt Bork, Birgitte Linde og Mette Østberg. Kombination.

Vestervig

→29.08.04 Udstilling med bl.a. Christian Poulsen. Pakhuset Krik, Krikvej 588, Vestervig.

Vordingborg

→08.08.04 *B.K.F. Sommerudstilling*. Med deltagelse af bl.a. Birte Troest. Katalog. Masnedø Fort, Fortevej 8, 4760 Vordingborg. Tlf 55 37 64 76.

Aalborg

August/september 2004 *Krop*. Udstilling med bl.a. Agnete Brittasius. Aalborg Kunstpavillon, Søndergade 20, 9000 Aalborg. Tlf 98 12 11 63. Website: www.kunstpavillon.dk.

Århus

06.10.04-28.11.04 *Kirsten Holm – Keramik*. Galleri C, Åboulevarden 80, 8000 Århus C. Tlf 86 19 15 11. Website: www.galleri-c.dk.

Udlandet

Sverige

Arvika

Rackstadsmuseet, Kungsvägen 11, Arvika.

Website: www.rackstadsmuseet.se. Tlf + 46 570 809 90.

25.09.04-07.11.04 *Keramisk Samtidsdialog – HDK-elever*. Rackstadsmuseet.

13.11.04-02.01.05 *Formade toner – Iergökar av Mario Rojas*. Rackstadsmuseet.

Enköping

10.10.04 *Porslin på Grönsö. En tidsspegel genom fyra sekel*. Temautställning med prydnads och bordsporslin från Ostasien och Europa. Grönsö. Website: www.gronsoo.se. Grönsö ligger 25 km söder om Enköping och E18, vid Mälarens norra strand. Avståndet till Stockholm är 90 km landsvägen eller 35 distansminuter till sjöss.

Samlingen av konsthantverk på Grönsö spänner över vida perspektiv både beträffande de konkreta föremålen som i mer abstrakta aspekter. Koncentrerar man sitt intresse till keramik hamnar man dessutom ofta i internationell historia. På Grönsö hittar vi keramiska alster från länder som Holland, Tyskland, Frankrike, England, Kina, Japan, Danmark och Sverige.

I den stora genomgången av inventarierna som publicerades av Sigurd Wallin 1952, menar han att Grönsöhemmet är typiskt för hem av den sociala status Grönsö representerar. Idag uttrycker vi det också med ordet - moderiktighet. De olika ägarna av Grönsö följde det rådande inrednings-motet vilket även omfattade föremål med dekorativt syfte - som porslin.

Under 1700-talet tävlade olika europeiska fabriker om att framställa porslin i de mest fantasifulla former. Det var därför naturligt att en familj med hemmet som centralpunkt för sitt sociala liv ägde föremål från många fabriker för att visa sin modemedvetenhet.

De föremål av keramik som finns på Grönsö idag leder oss också in på det rådande läget i den konstnärliga och intellektuella sfären. Den materiella världen kan ibland fungera som ett slags spegel av det intellektuella klimatet.

Den keramiska samlingen innehåller föremål från 1600-talet till 1900-talet Några av de äldsta föremålen kan illustrera två ytterligheter i samlingen – ett lerfat tillverkat i Sverige i slutet av 1600-talet och porslinsallriker från samma tid producerat på andra sidan jordklotet i Japan.

Keramik är den övergripande termen för det som behandlas i årets utställning. Ordet kommer av det grekiska ordet *keramos* vilket avsåg det lergods som användes i de klassiska grekiska vaserna och skålarna

med röd och svart dekor. Därefter har människan genom århundradena utvecklat en lång rad nya keramiska material som stengods, porslin, fajans, flintgods och olika varianter på dessa. Porslin har understundom fått fungera som den övergripande benämningen. Det har att göra med det nya, tidigare okända materialet från Kina som kallades porslin. Genom sin exklusivitet fick ordet porslin en magisk klang i européernas öron. Det eftertraktade ostindiska porslinet försökte man kopiera i Europa och oavsett vilket material man lyckades framställa så benämndes det gärna porslin.

Hur tallriker, figuriner, kannor, urnor etc. i fajans, stengods och porslin har kommit från olika producenterna i alla dessa olika länder till ägarna på Grönsö, kan vi oftast bara spekulera i. Däremot går det ibland att konstatera vid vilken tidpunkt de kommit till Grönsö, genom en rad bouppteckningar och förteckningar, framförallt efter sekelskiftet 1800.

Falun

→05.09.04 *Formade toner – Iergökar*. Dalarnas Museum, Stigaregatan 2-4, Falun. Website: www.dalarnasmuseum.se.

Gustavsberg

→30.08.04 *Villeroy & Boch visar keramik*. Gustavsbergs Porslinsmuseum, Odelbergs väg 5 b, S-13440 Gustavsberg.

Göteborg

Röhsska Museet, Vasagatan 37-39, S-400 15 Göteborg. Website: www.designmuseum.se.

Lerverk, Västra Hamngatan 24-26, S-41 117 Göteborg. Website: www.lerverk.se.

07.08.04-29.08.04 *Magistrar*. [Lotta Björn, Paul Grähs, Elisabeth Henriksson, Sara Isaksson, Åsa Jungnelius, Emma Kronvall Konstfack]. Lerverk.

04.09.04-26.09.04 *Det spirar*. Jenny Danielsson. Lerverk.

21.09.04-27.11.04 *Per B. Sundberg – Glas och keramik under 10 år*. Röhsska Museet.

28.09.04-12.12.04 *Contemporary Chinese Ceramics*. Röhsska Museet.

02.10.04-24.10.04 *Tillägg*. Ingela Jonasson. Lerverk.

30.10.04-20.11.04 *Bitte Westgårdh*. Lerverk.

Höganäs

Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs. Website: www.hoganas.net/museum.

07.08.04 *Keramikauktion* med Joakim Bengtsson, Helsingborgs Auktionsverk. Höganäs Museum.

11.09.04-10.10.04 *Cecilia Kraitz*. Konsthallen, Höganäs Museum.

→10.10.04 *Åke Holm – ur gömmorna*. Höganäs Museum.

20.11.04-19.12.04 *Kaj Fogelberg – keramik og silver*. Konsthallen, Höganäs Museum.

Lidköping

Rörstrands Museum, Fabriksgatan 4, S-531 19 Lidköping. Website: www.rorstrandsmuseum.se. Tlf +46 510 823 00.

→15.08.04 *Nylund nonstop*. 100 år med Nylund. Rörstrands Museum.

I år 2004 är det 100 år sedan denne, det svenska stengodsets fader, Gunnar Nylund föddes och det uppmärksammar museet med en sommarutställning där hans kända men även mindre kända produktion lyfts fram.

Ett renässansens universalsnille har han kallats, mannen som framför andra anses ha skapat det moderna Rörstrands profil på 1930- och 40-talen, Gunnar Nylund. Under närmare 60 år var han mer eller mindre fast knuten till Rörstrand och han kom att, helt enligt den moderna funktionalismens regler om förenklade former, rensa upp i tidens formflora framförallt vad gällde serviser. Han är kanske än mer känd för det faktum att han introducerade den breda publiken för stengodsets mjuka linjer.

Redan vid sin första keramiska utställning i egen regi i Köpenhamn 1930 rönnte han uppskattning och framgång. Den danska drottningen Alexandrine besökte utställningen och spådde då: " Han är begåvad. Han har smak. Han kommer att gå långt". Även Rörstrands representant i den danska huvudstaden såg potentialen och lät sig imponeras. Nylund knöts omedelbart till företaget och efter en kortare sejour i Göteborg hamnade Nylund till slut, 1931, vid Rörstrands systerfabrik ALP i Lidköping. Snart formgav han sina första bejublade serviser som kom att fylla skåpen i många svenska hem under de följande årtiondena.

→15.08.04 *Nyskapat*. Nutida experimentell keramik. Rörstrands Museum.

→28.08.04 *Afklätt – nakna former från Rörstrand – porslinsutställning*. Lackö Slott, Kållandsö, S-531 02 Lidköping. Website: www.lackoslott.se. Tlf + 46 510 103 20.

Rörstrands museum visar några av Grünewalds praktföremål ur sina samlingar. Dessutom visas en liten tallriksutställning med ett annorlunda perspektiv.

Inga kreaturer i världen har någonsin utövat större lockelse än den avklädda människan. Den nakna huden. Ett bröst, en skuldra. Eller kanske en skymt av det hemlighetsfulla landskapet mellan midja och lår. Mellan åren 1942-1946 verkade Isaac Grünewald på Rörstrand. Han bidrog med en fläkt av flärd och

sensualism när han målade och dekorerade sina färgsprakande föremål. Urnor och fat med frodiga kvinnor och yppiga former. Ting som ville bjuda ögat bilder fulla av lust och fägring.

Iitala – formgivningens rötter. Rörstrands Museum. Hösten ägnar museet åt utställningen "iitala - formgivningens rötter". Utställningen kommer närmast från Arabiamuseet i Helsingfors. Här upplever man hela nuvarande iitala-kollektionen samt historiska föremål som ger ett värdefullt perspektiv till de nya produkterna.

Malmö

→29.08.04 *Pip, snip och snås*. unika och serieproducerade kannor. Form/Design Center, Lilla Torg 9, Malmö. Website: www.formdesigncenter.com.

Munka Ljungby

Galleri Pictor, Östra Storgatan 25, S-266 32 Munka Ljungby. Tlf +46 431 431885. Website: www.galleripictor.se.

25.09.24.10.04 *Henrik Allert*. Galleri Pictor.

06.11.04-12.12.04 *Jochen Kublik och Helle Bovbjerg* [DK]. Grafik og Keramik. Galleri Pictor.

Stockholm

Kaolin, Horns-gatan 50, S-118 21 Stockholm. Tlf +46 8 644 46 00. Website: www.kaolin.se.

01.09.04-29.09.04 *Eva Larsson*. Kaolin.

02.10.04-20.10.04 *Lis Ehrenreich*. Kaolin.

23.10.04-14.11.04 *Ulf Johansson*. Kaolin.

Ulricehamn

Ulricehamns Östasiatiska Museum, Gamla Stationshuset, Järnvägstorget, S-523 23 Ulricehamn. Website: www.ostasiatmuseum.com.

Museet speglar ca 5000 år av kinesiskt konsthantverk. Museets tyngdpunkt är främst keramik, guld och silver.

Växjö

→25.09.04 *Frökens Kaffekoppar*. Gamla Smedjan i Frökens sommarcafé, Huseby Bruk, som ligger 22 km söder om Växjö, utefter väg 23 mellan Växjö och Malmö. Website: www.husebybruk.se.

På Herrgården på Huseby finns det en unik samling av ett femtiotal praktkaffekoppar som ingår i familjen Stephens samlarvurm. De flesta av Frökens koppar är från 1800-talets första hälft då kaffekoppar var nymodigheter och dekoren var i färgsprakande empirestil. De är eleganta, överströdda med blommor, de har porträtt, scenerier och gyllene bårder och är tillverkade av välkända fabriker som Limoges, Meissen, Berlin och Doccia i Italien.

I Frökens sommarcafé serveras åt- och drickbart som teer bryggda på färska myntor och hembakt rulltårta och

mandelsnäckor med fyllning av nyplockade bär från köksträdgården. I trädgården serveras praktfullt blommande tårtor!. Tusenblads- och jordgubbstårta, prinsesstårta, Schwartzwald och Oskar II:s mandeltårta, alla skapade av de fagreste blommor av Husebys trädgårds-mästare Kristina Johansson. Hon har bakat marsipan av tobakslime med brudslöja som florosocker och paradisblomster som ros, spritsat med vit petunia-grädde och använt röd blomsterlin som jordgubbar medan slingerkrasse, djupblå petunia och palettblad blir frukttårtans frukter. Tårtorna kommer att prunka hela sommaren på gräsmattorna i den rekonstruerade 1800-talsträdgården.

Norge

Sandvika

Galleri Bærum Kunsthåndverk, Rådmann Halmrasts vei 2, N-1337 Sandvika. Website: www.bkh.no. Tlf +47-6756 9922.

→04.08.04 Udstilling med Hans og Birgitte Börjeson samt Anders Ruhwald. Galleri Bærum Kunsthåndverk.

18.09.04-28.11.04 Udstilling med Jørgen Hansen, Anne og Peter Stougaard samt Charlotte Thorup. Galleri Bærum Kunsthåndverk.

Storbritannien

Bristol

04.10.04-23.10.04 *Wood-fired ceramics by John Leach*. Church house Designs, Broad Street, Congresbury, Bristol BS49 5DG. Tlf +44 1934 833660.

Chagford

16.10.04-13.11.04 *Peter Beard*. Contemporary Studio Pottery, 6 Mill Street, Chagford, Devon TQ13 8AW. Tlf +44 1647 432900

Eastbourne

23.10.04-20.11.04 *Mike Dodd*. Solo exhibition. Also available for signing of his new book; "An Autobiography of Thoughts". Paddon & Paddon, 113, South Street, Eastbourne BN21 4LU. Website: www.paddonandpaddon.co.uk. Tlf +44 1323 411887.

Edinburgh

11.10.04-03.11.04 *Danish Potters*. Udstilling med Beate Andersen, Bente Hansen, Aase Haugaard, Bodil Manz og Jane Reumert. Katalog. The Scottish Gallery, 16 Dundas Street, Edinburgh EH3 6HZ. Tlf +44 131-5581200. Website: www.scottish-gallery.co.uk.

Edwinstowe

The Oakwood Gallery, 5 Kenmore Close, Mansfield, Nottinghamshire NG19 6RA. Tlf +44 1623-635777. Website: www.oakwoodceramics.co.uk.

Exeter

11.09.04-03.10.04 *11th Annual Autumn Ceramics Exhibition* - a major show by 15 leading makers from UK and abroad including Tim Andrews, Clive Bowen, Eddie and Margaret Curtis, David & Margaret Frith, Ian Gregory, Christy Keeney, Peter Lane, Jane Perryman, John Pollex and John Wheeldon. Woodbury Gallery, Greenway, Woodbury, Exeter EX5 1LW.

Frome

10.09.04-11.09.04 *Potfest South-West*. Frome Market, Frome, Somerset. Website: www.potfest.co.uk/southwestintro.htm.

Hatfield

06.08.04-08.08.04, kl 10.00-18.00 *Art in Clay*. The 10th National Pottery & Ceramics Festival. Hatfield House, Hatfield, Herfordshire. Websites: www.artinclay.co.uk og www.hatfield-house.co.uk. Studio ceramics and sculpture are both extensively demonstrated and on sale. Large marquee based festival featuring approx 150 potters and ceramic artists selling work. Regular talks and kiln firings.

Liverpool

→30.08.04 *Secret History of Clay – Gauguin to Gormley*. Tate Liverpool, Albert Dock, Liverpool L3 4BB. Website: www.tate.org.uk. This is the first time an exhibition has been dedicated to artists from the 20th Century to the present day who have used clay. It unearths clay's history with international artists, starting with Gauguin, then the Fauves, Duchamp, Miro, Picasso and Turner Prize winner Grayson Perry.

London

Victoria & Albert Museum, Cromwell Road, South Kensington, London SW7 2RL. Website: www.vam.ac.uk.

The Percival David Foundation of Chinese Art, 53 Gordon Square, London WC1H 0PD. Website: www.soas.ac.uk/PDF/collection.html.

Contemporary Ceramics, Potters Association Shop, William Blake House, 7 Marshall Street, Soho, London W1V 1LP. Website: www.studiopottery.co.uk.

Crafts Council Gallery, 44a Pentonville Road, Islington, London N1 9BY. Website: www.craftscouncil.org.uk.

Contemporary Applied Arts, 2 Percy Street, London W1T 1DD. Website: www.caa.org.uk.

Galerie Besson, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond Street, London W1S 4SP. Website: www.galeriebesson.co.uk.

Harlequin Gallery, 68 Greenwich High Road, London, SE10 8LF. Website: www.studio-pots.com.

Barrett Marsden Gallery, 17-18 Great Sutton Street, Clerkenwell, London EC1V 0DN. Website: www.bmgallery.co.uk.

→11.09.04 *Micki Schloessingk*. Lower Gallery, Contemporary Applied Arts.

05.09.04-26.09.04 The launch of the Book "Five Devon Potters", together with work by the potters concerned - Tim Andrews, Svend Bayer, Clive Bowen, Bruce Chivers & Nic Collins. Harlequin Gallery.

06.09.19.09.04 *Jim Malone*. Contemporary Ceramics.

08.09.04-30.09.04 *Bernard Dejonghe*. Ceramics and Glass. Galerie Besson.

09.09.04-05.12.04 *Christopher Dresser – a retrospective*. Victoria & Albert Museum. Christopher Dresser (1834–1904) is considered the first independent industrial designer, running a studio supplying designs to manufacturers including Wedgwood, Minton and Coalbrookdale. This exhibition will examine Dresser's career with examples of his silver, metalwork, furniture, ceramics, textiles, wallpaper and watercolours on display.

10.09.04-09.10.04 *Emma Woffenden*. Barrett Marsden Gallery.

17.09.04-30.10.04 *Stephen Dixon*. Contemporary Applied Arts.

23.09.04-05.12.04 *Encounters: The Meeting of Asia and Europe 1500-1800*. Victoria & Albert Museum. Encounters will explore three hundred years of artistic, cultural and technological interaction and exchange between Asia and Europe. The exhibition will show how East and West have always been fascinated with each other, and that the desire for and appeal of the exotic has shaped the material culture of both.

03.10.04-24.10.04 *Aki Moriuchi* - the first exhibition of work from her new workshop. Harlequin Gallery.

06.10.04-29.10.04 *Sebastian Blackie*. Galerie Besson.

15.10.04-13.11.04 *Chun Liao*. Barrett Marsden Gallery.

17.11.04-17.12.04 *Elizabeth Raeburn with John Hubbard*. Ceramics and Paintings. Galerie Besson.

→december 2004 *Ceramics of the Yuan Dynasty*. The Percival David Foundation of Chinese Art.

→december 2004 *Blue and White for China: Porcelain Treasures from The Percival David Foundation*. Katalog. The Percival David Foundation of Chinese Art.

Newark

Rufford Craft Centre, Rufford Country Park, Ollerton, Newark, Nottinghamshire NG22 9DF. Website: www.ruffordcraftcentre.org.uk.

Oxford

05.10.04-01.01.05 *Jingdezhen Porcelain*. The Ashmolean Museum, Beaumont Street, Oxford OX1 2PH. Website: www.ashmol.ox.ac.uk/PotWeb. Jingdezhen founded in 1004 AD, was the site of the imperial kilns. This remarkable exhibition shows the Museum's collection of porcelain from the past 1000 years.

Sherbourne

Alpha House Gallery, South Street, Sherbourne, Dorset, DT9 3LU. Tlf + 44 1935 814944.

11.09.04-09.10.04 *Gabriele Koch*. Alpha House Gallery.

16.10.04-13.11.04 *Phil Rogers*. Alpha House Gallery.

St. Ives

→26.09.04 *Caravan*. Gwyn Hanssen Pigott. Katalog. Tate St Ives, Porthmeor Beach, St Ives, Cornwall TR26 1TG. Tlf + 441736 796226. Website: www.tate.org.uk/stives.

Caravan is the first major touring exhibition by this Australian artist in the UK. Gwyn Hanssen Pigott is one of Australia's most successful ceramic artists, with a career spanning over forty years. She is renowned for the abstract simplicity of her meditative, off-white porcelain pots, arranged in close groupings; which can be seen both as metaphors and as ordinary everyday objects.

Swansea

→19.09.04 *Dynamics*. Fred Baier and Carol McNicoll. Loud, sculptural ceramics and surreal furniture. Glynn Vivian Art Gallery, Alexandra Road, Swansea SA1 5DZ.

Wimborne

→05.09.04 *Nature in clay*. Ian Gregory and other artists who explore nature in their work. Walford Mill Craft Centre, Stone Lane, Wimborne, Dorset, BH21 1NL. Website: www.walfordmillcrafts.co.uk. Tlf +44 1 202-841400.

Tyskland

Berlin

Keramik-Museum Berlin, Schustehrusstraße 13, 10585 Berlin. Website: www.keramik-museum-berlin.de.

Kunstgewerbemuseum im Schloss Köpenick, Schlossinsel, D-12557 Berlin. Tlf + 49 30 266 29 02. Porcelain from the Königl. Porzellanmanufaktur in Berlin is presented in a special gallery.

Bröhan-Museum, Landesmuseum für Jugendstil, Art Deco und Funktionalismus (1889-1939), Schlossstrasse 1a, D-14059 Berlin (Charlottenburg). Website: www.broehan-museum.de. Tlf +49 30 326 90 600.

01-10-04-30.01.05 *Flämischer Glanz – Kunst vom Jugendstil zum Modernismus*. Jugendstil und Art Deco aus Belgien. Katalog. Bröhan-Museum. Über die vielschichtige Kunst der Jahrhundertwende hinaus wird auch erstmals die spannungsreiche Zeit des Art Deco und die konstruktive „Neue Sachlichkeit“ miteinbezogen: Kunstäußerungen, die international sehr beachtet werden, in Berlin aber noch keine eingehende Würdigung erfahren haben. Leihgaben von Gemälden, Grafik und angewandter Kunst aus verschiedenen internationalen Museen können die Bedeutung der Kunst des frühen 20. Jahrhunderts erstrangig belegen. Der exklusive museumseigene Bestand an Möbeln, Silberwaren und Glas von flämischen Künstlern oder Werkstätten wird in die Ausstellung integriert.

Flämischer Glanz – Kunst vom Jugendstil zum Modernismus schließt an die Präsentation einzelner Länder im Bröhan-Museum an, die mit Art Nouveau - Symbolismus und Jugendstil in Frankreich (2000) begann und fortgesetzt wurde mit „Das Licht kommt jetzt von Norden“ – Jugendstil in Finnland (2002/2003).

10.08.04-13.02.05 *Keramik – Künstler und Manufakturen von 1889-1939*. Eine Bestandsausstellung. Bröhan-Museum.

Aus seinen umfangreichen Beständen präsentiert das Bröhan-Museum eine Auswahl von Keramiken der Zeit zwischen Jugendstil und Funktionalismus, von denen ein Großteil bisher weder gezeigt noch publiziert worden ist. Zu sehen sind insgesamt ca. 160 Keramiken von 18 Künstlern und 15 Manufakturen aus dem deutschsprachigen Raum. Das Schwergewicht liegt dabei auf der vielfältigen Keramikproduktion der 1920er und 1930er Jahre.

In einem ersten Ausstellungsteil sind die namhaften Keramiker wie etwa Hedwig Bollhagen, Jan Bontjes van Beek, Hubert Griemert, Siegfried Möller oder die Wienerin Vally Wieselthier mit ausgewählten Beispielen vertreten. Für die Zeit vor dem Ersten Weltkrieg stehen beispielsweise die Jugendstil-keramiken von Hermann und Richard Mutz.

Der zweite Teil der Ausstellung widmet sich den Manufakturen. In der Zeit der Weimarer Republik gab es eine äußerst lebendige Keramikerszene, die sich im Spannungsfeld von künstlerisch individueller Gestaltung und serieller Fertigungsweise entwickelte: Manufakturen wie die Fürst-Adolf-Werkstätte in Bückeberg, die Haël-Werkstätten in Marwitz, die Hamelner Töpferei, die Tonwerke Kandern, die Majolika-Manufaktur in Karlsruhe oder die Kieler Kunstkeramik produzierten serielle Gebrauchskeramik, durch die Einrichtung von Künstlerateliers und die Beteiligung an internationalen Ausstellungen dokumentierten sie jedoch zugleich ihren künstlerischen Anspruch. So entstanden zum Teil sehr unkonventionelle und innovative Modelle, die mittlerweile zu Klassikern der Keramikgeschichte und begehrten Sammlerobjekten geworden sind.

Viele der Entwicklungen der 1920er und 1930er Jahre wurzeln in der Jugendstil-Epoche, als man bestrebt war, den Dingen des täglichen Gebrauchs eine künstlerische Note zu verleihen. Unternehmen wie Villeroy & Boch, Wächtersbach und die Westerwälder Steinzeugfirmen gingen um 1900 dazu über, die Entwürfe für ihre Produkte von Avantgardedesignern gestalten zu lassen, darunter Henry van de Velde, Richard Riemerschmid und Albin Müller.

Die Idealvorstellung einer Einheit von Künstlertum und Unternehmergeist mündete in der Gründung des Weimarer Bauhauses. Die Steingutfabrik Velten-Vordamm unter der Leitung von Hermann Hartkort ist ein besonders prägnantes Beispiel für den Versuch, die Anregungen des Bauhauses in der Praxis umzusetzen. Zwischen 1900 und 1939 war die Lust am Experimentieren besonders stark ausgeprägt, sowohl in technischer als auch in ästhetischer Hinsicht. Bei der Keramik wird dies sehr deutlich. So weisen die ausgestellten Service, Vasen und Plastiken die unterschiedlichsten Glasuren und Dekore auf: Die Bandbreite reicht von den Laufglasuren des Jugendstils über die ornamental-stilisierten Dekore der Wiener Avantgarde bis hin zu den abstrakt-geometrischen Mustern und sachlich-funktionalen Formen der 1920er und 1930er Jahre.

Bremen

Keramik Galerie Hilde Holstein, Schnoor 5-7, D-28195 Bremen. Tlf +49 421-32 48 85.

Bürgel

Keramik Museum Bürgel, Am Kirchplatz 2, D-07616 Bürgel. Tlf +49 366 92 49 141.

Deidesheim

04.09.04-26.09.04 *Lotte Reimers – neue Keramiken*. Lotte Reimers • Archiv • Atelier • Ausstellung, Stadtmauergasse 17, D-67146 Deidesheim. Website: www.lottreimers.de. Tlf +49 6326 1222.

Dresden

→26.09.04 *Meißen für die Zaren*. Porzellan als Mittel sächsisch-russischer Politik im 18. Jahrhundert. Residenzschloss, D-01067 Dresden.

Website: www.staatl-kunstsammlungen-dresden.de. Tlf +49 351 49 14 622.

Düsseldorf

Hetjens-Museum, Deutsches Keramikmuseum, Palais Nesselrode, Schulstrasse 4, D-40213 Düsseldorf. Tlf +49 211 89 94 210. Website: www.duesseldorf.de/hetjens.

→19.09.04 *Otto Meier – Stiller Meister des 20. Jahrhunderts*. Kleine Ausstellungen. Hetjens-Museum. Eine sehenswerte Retrospektive des großen Worpsweder Künstlers Otto Meier. Otto Meier - 1903 in Dortmund geboren - hat die Keramikunst in Deutschland entscheidend mitgeprägt. 1925 machte er die Bekanntschaft mit Bernhard Hoetger, dem Gründer der kunstgewerblichen Werkstätten in Worpswede und errichtete dort sein erstes Atelier. Für die Werkstätten in der Bremer Böttcherstraße führte Otto Meier 1926 seine erste Auftragsarbeit aus: Die sieben Faulen, nach einem Entwurf von Hoetger.

1927 bezog Meier die Werkstätten in der Böttcherstraße. Nach Glasurstudien in Bunzlau, den Schwierigkeiten in der Zeit zwischen 1933 bis 1945 entschied Otto Meier sich 1950 für einen Neuanfang in Worpswede. Der Überlebenskampf in der Nachkriegszeit zwang Meier für eine kurze Zeit Serienware herzustellen, sein Unabhängigkeitsdrang und seine Experimentierfreude gaben bei ihm schon bald den Ausschlag für das Unikat. Eigenwillig, unerschütterlich und konsequent hat Otto Meier seinen Weg verfolgt. Bis zu seinem Tod im Jahre 1996 hat er sich ständig mit der Gestaltung neuer Formen und den Möglichkeiten der unterschiedlichen Glasuren und Farbwirkungen auseinandergesetzt.

07.10.04-30.01.05 *Künstler-Entwürfe für Rosenthal*. Eine Sammlung aus dem Freundekreis. Kleine Ausstellungen. Hetjens-Museum.

20.11.04-06.02.05 *Gothaer Porzellan aus Thüringer Residenzen*. Grosse Sonderausstellungen. Hetjens-Museum.

Frechen

Stiftung Keramion - Zentrum für moderne und historische Keramik Frechen, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Website: www.keramion.de. Tlf +49 22 34/22 891.

→29.08.04 *Aus Erd' werden Schlüssel gemacht ...* Keramion. Neben Bartmannkrügen aus salzglasiertem Steinzeug wurde in Frechener Töpferwerkstätten ebenso zahlreich Irdenware für den Hausgebrauch hergestellt.

→29.08.04 *Les Caprons*. Keramion. Der Franzose Roger Capron aus Vallauris, Jahrgang 1922, ist ein Vertreter der Klassischen Moderne und steht in der Nähe Picasso. Seine figurativen Arbeiten strahlen auf Grund ihrer Farbigkeit mediterrane Leichtigkeit und Fröhlichkeit aus. Die Plastiken werden im Innenraum und im Skulpturengarten gezeigt.

19.09.04-31.10.04 *Der Blumentopf – Ein Massenprodukt als Individuum*. In Zusammenarbeit mit Hochschulen der Keramik. Keramion.

19.09.04-23.01.05 *Keramik aus Ostdeutschland*. Keramion. Als Reminiszenz an Gertraud Möhwald sind Keramiken von Ihren Wegbegleitern, Kollegen und Schülern aus Ostdeutschland zu sehen. Die Ausstellung gibt Aufschlüsse über Stilistische Eigenarten, Beeinflussungen und Entwicklungen.

14.11.04-23.01.05 *Gertraud Möhwald*. Keramion. Gertraud Möhwald (1929 Dresden - 2002 Halle) war eine der bedeutendsten und innovativsten Keramikerinnen. Seit 1970 hat die gelernte Steinbildhauerin stilprägend an der Hochschule für industrielle Formgestaltung in Halle Gelehrt. Das Hauptgewicht der Ausstellung liegt auf Skulpturen – sie werden ergänzt durch Geschirr und Skizzen. Die Werke sind so ausgewählt, dass einzelne Entwicklungen der Künstlerin für den Betrachter nachvollziehbar werden.

Hamburg

Museum für Kunst und Gewerbe, Steintorplatz 1, D-20099 Hamburg. Tlf +49 40 428 54 53 53. Website: www.mkg-hamburg.de.

→16.01.05 *Natur ganz Kunst*. Udstilling med bl.a. Tove Anderberg. Katalog. Museum für Kunst und Gewerbe. Über 100 Objekte zur Auseinandersetzung von Kunst und Natur in den Bereichen Design und Kunsthandwerk: Mode, Schmuck, Skulptur, Fotografie, Computer- und Video-kunst. Natur ist künstlich - Kunst ist natürlich! Die Grenzen verschwimmen.

26.11.04-12.12.04 *Kunsthandwerk 2004*. Norddeutsche Jahresmesse. Museum für Kunst und Gewerbe.

Heidelberg

Galerie Marianne Heller, Hans-Böckler-Strasse 1, D-69117 Heidelberg. Website: www.galerie-heller.de.

Heikendorf

→05.09.04 *Wenzel Hablik als Designer 1881-1934*. Künstlermuseum Heikendorf-Kieler Förde, Deichtor 9, D-24226 Heikendorf. Tlf + 49 431 2480 93. Die Ausstellung dieses aus Westböhmen stammenden Künstlers konnte in Kooperation mit dem Wenzel-Hablik-Museum in Itzehoe verwirklicht werden. Sie ist vorrangig seinem Design und seiner Innenausgestaltung gewidmet. Als Kunsthandwerker errang er bereits zu Lebzeiten überregionale Bekanntheit. Eindrucksvoll ist in seinem Schaffen das Ideal vom Gesamtkunstwerk nachvollziehbar, das er besonders in Wien vermittelt bekam. Es entsprach ganz seiner Anlage, alle künstlerischen Ausdrucksmöglichkeiten zusammen zu binden. Im eigenen Wohnhaus in Itzehoe konnte er seine derartigen Ideen verwirklichen und zu einer expressiv-dramatischen Inszenierung zusammenführen. Der gebürtige Tscheche lebte von 1907 bis zu seinem Tode 1934 in Itzehoe.

Hohenberg an der Eger

Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Tlf +49 9233 7722 0. Website: www.dt-porzellanmuseum.de.

→10.10.04 *Vollweiber – der sinnliche Akt in Porzellan*. Deutsches Porzellanmuseum.

Vollweiber mit schüchternem Charme, erotischer Ausstrahlung und laszivem Sex-Appeal von XXL bis M: "Starke" Frauen gab es zu allen Zeiten. Bereits in der Steinzeit modellierten die Höhlenmenschen ihre weiblichen Idole ausladend rund, mit grossen Brüsten, üppigen Hüften und fleischigen Oberschenkeln. Zu allen Zeiten war die Darstellung von Frauen einem gängigen Schönheitsideal unterworfen.

→10.10.04 *Es war einmal...* Märchenhaftes Porzellan der Sammlung Helga Schalk-Thielmann. Deutsches Porzellanmuseum.

Es war einmal eine Liebhaberin schönen und edlen Porzellans, die hatte viele Jahre all ihren Fleiss darin gelegt durch die Lande zu ziehen und Porzellanfiguren zu suchen, die in manigfacher Hinsicht zu den Erzählungen der Brüder Grimm passen. So begegneten Helga Schalk-Thielmann auf ihren Reisen *Der Froschkönig* und *Hans im Glück*, aber auch das *Rotkäppchen*, die *Bremer Stadtmusikanten* oder *der gestiefelte Kater* und noch viele, viele fast einhundert mehr.

→10.10.04 *Dibbern – ein Lifestyle – Konzept*. Deutsches Porzellanmuseum.

→21.11.04 *Porzellanträume*. 50 Jahre Lladró. Deutsches Porzellanmuseum.

Höhr-Grenzhausen

Keramikmuseum Westerwald. Deutsche Sammlung für historische und zeitgenössische Keramik, Lindenstrasse, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Tlf +49 2624 94601 0. Website: www.keramikmuseum.de. Westerwälder Steinzeug der letzten vierhundert Jahre, vom Prunkgefäß der Renaissance bis zum Nachtopf aus der Jahrhundertwende. Vielfalt des Einsatzes von Keramik von der Wasserleitung bis zum industriell gefertigten Kaffeeservice. Aktuelle Tendenzen der zeitgenössischen deutschen und europäischen Keramik

18.09.04/25.09.04-06.01.05 *Westerwaldpreis*. Europäische Keramik 2004. Keramikmuseum Westerwald.

07.11.04-11.01.05 *Kurouemon Kumano*. The Baer of Echizen. The best selections of contemporary ceramics in Japan. Keramikmuseum Westerwald.

Karlsruhe

Badisches Landesmuseum, Museum beim Markt – Angewandte Kunst seit 1900, Karl-Friedrich Strasse 6, D-76133 Karlsruhe. Tlf +49 721 926-6578. Website: www.landestmuseum.de.

19.09.04-14.11.04 *Von der Erde bis zum Himmel*.

Khaled Ben Slimane – Keramik und Malerei.

Museum Beim Markt.

Khaled Ben Slimane (geb. 1951 in Sousse) gilt als einer der bekanntesten zeitgenössischen bildenden Künstler in Tunesien. Für seine Tätigkeit als Keramiker - neben der Malerei und Grafik - wurde er im Jahre 2002 in Vetri (Italien) als "bester Keramiker der Welt" ausgezeichnet. So ist es nicht weiter verwunderlich, dass er schon in der ganzen Welt ausgestellt hat. Nun sind die Werke des seit 1979 in Tunis lebenden Künstlers erstmals in Deutschland zu sehen.

In Ben Slimanes Arbeiten spielen traditionelle nordafrikanische Motive, die historische Kultur Karthagos, aber auch europäische und japanische Elemente eine große Rolle. Er verknüpft diese Themen zu einer eigen-ständigen Formensprache von hoher künstlerischer Kraft. Tragende Grundlage aber bleibt die Tradition seines Heimatlandes Tunesien, die punische, römische, christliche und arabische Elemente besitzt.

Kellinghusen

07.08.04-08.08.04 kl 10.00-18.00 *Töpfermarkt*.

Kellinghusen. Website: www.kellinghusen.de.

07.08.04-05.09.04 *Keramik aus Tschechien*.

Museum Kellinghusen, Hauptstrasse 18, D-25548 Kellinghusen.

Langerwehe

27.11.04-28.11.04 *Töpfermarkt*. Töpfereimuseum, Pastoratsweg 1, D-52379 Langerwehe. Website: www.toepfereimuseum.de. Tlf +49 2423 4446.

Er war der erste in der BDR. Seit 1975 lockt er immer wieder viele tausend Menschen in das alte rheinische Töpferdorf. Woran liegt's?

Das Angebot des Langerweher Töpfermarktes wird jedes Jahr mit Sorgfalt zusammengestellt. Keramiker und andere interessante Handwerker kommen aus vielen Teilen Europas zusammen, um in der weihnachtlichen Atmosphäre des Museums ihre Ware anzubieten. Aber es geht nicht nur ums kaufen. Vorführungen, Musik und Geselligkeit sind ebenso angesagt, kein Wunder also, dass sich der älteste Töpfermarkt der BRD immer noch ungebrochener Beliebtheit erfreut.

Ludwigsburg

8. maj 2004 åbnede Keramikmuseum des Württembergischen Landesmuseum i Schloss Ludwigsburg ved Stuttgart. Tlf +49 711 279-34 00. Website: www.landestmuseum-stuttgart.de.

Das neue Keramikmuseum im Schloss Ludwigsburg zeigt auf gut 2000 m² im Obergeschoss des südlichen neuen Hauptbaus Keramik. Gezeigt werden mit Gebrauchs- und Kunstobjekten aus fünf Jahrhunderten aus der reichen Porzellan-, Fayence- und Majolikasammlung des Württembergischen Landesmuseum alle Facetten des variantenreichen Materials. Kern der Sammlung ist das Ludwigsburger Porzellan. Gut die Hälfte der Ausstellungsfläche nimmt die europäische Porzellankunst ein. Meissen, Wien und die anderen großen Manufakturen des 18.

Jahrhunderts sind mit qualitätvollen Exponaten vertreten. Ein weiterer Schwerpunkt ist die Künstlerkeramik von 1945 bis zur Gegenwart aus vielen europäischen Ländern.

Mettlach

→26.09.04 *Der Zeit Voraus*. Helmut Newton und Villeroy & Boch. Keramikmuseum Mettlach, Alte Abtei, Saaruferstrasse, D-66693 Mettlach. Website: www.keramikmuseum-mettlach.de. Tlf + 49 6864 81 1294. Eine der spektakulärsten und künstlerisch interessantesten Werbekampagnen der achtziger Jahre steht im Mittelpunkt der ersten Sonderausstellung des Keramikmuseums Mettlach. 1986 konnte Villeroy & Boch den internationalen renommierten Fotografen Helmut Newton gewinnen, Bad- und Tischkultur-Produkte in den Rahmen seiner aussergewöhnlichen, mitunter provokanten fotografischen Inszenierungen zu stellen.

Molsberg

→31.10.04 *Stapel* von Franz Jozef Altenburg. Pavillon Schloss Molsberg, D-56414 Molsberg. Tlf +49 221 8011824. Franz Josef Altenburg zählt zu den bekanntesten Keramikünstlern in Österreich. Seinen Ton bezieht er ausschließlich aus dem Westerwald. Für seine Arbeit "Stapel" im Pavillon Schloss Molsberg verwendete er weißen halbfetten Ton, der direkt in der Umgebung zu finden ist. Der "Stapel" ist die erste Arbeit von ihm, die er mit ungebranntem Ton fertigstellte. Die maschinell gepressten Stäbe, stapelte er in Form eines Oktogons im Pavillon. Sie stellen Elemente dar, die für Altenburg die kleinsten Bestandteile einer Zusammensetzung bedeuten, und unter Verwendung des Oktogons, das als antikes Symbol für die Vollendung des Kosmos steht, will Altenburg eine Verbindung zwischen Ursprung und Unendlichkeit schaffen. Der schlichte "Stapel" unterstreicht die Nüchternheit und Sachlichkeit seiner Arbeit und stellt sich somit als Kontrast zur barocken Schlossanlage samt Pavillon dar.

München

→31.12.04 *Porzellan aus China*. Sammlung Seltmann. Die Neue Sammlung, Staatliches Museum für angewandte Kunst, Prinzregentenstrasse 3, D-80538 München. Tlf +49 8922 78 44. Website: www.die-neue-sammlung.de. Dem Weidener Unternehmer Dr. h.c. Wilhelm Seltmann, selbst Besitzer mehrerer Porzellanfabriken, gelang es innerhalb nur zweier Jahrzehnte eine Sammlung chinesischen Porzellans vom 17. bis zum frühen 20. Jahrhundert zusammenzutragen. Es dauerte nochmals über ein Viertel Jahrhundert bis seine Witwe anlässlich ihres 90. Geburtstags 1994 es ermöglichte, diese Sammlung erstmals der Öffentlichkeit zugänglich zu machen. In einer ersten Ausstellung sind seither weit über 100 erlesene Exponate aus der Zeit der Qing-Periode (1644-1912), der letzten chinesischen Kaiserdynastie, zu sehen.

Dauerausstellung. *Moderne Keramik und Porzellandesign von 1900 bis heute*. Die Neue Sammlung, Staatliches Museum für angewandte Kunst.

12.09.04-08.10.04 *Madola*. galerie b15, neue keramik, Baaderstrasse 15, D-80469 München. Website: www.b15-wunderle.com.

Oldenburg

07.08.04-08.08.04 kl 10.00/11.00-18.00 22. *Oldenburger Töpfermarkt*. Schlossplatz, Oldenburg. Website: www.werkschule.de. Der „Oldenburger Töpfermarkt“ hat eine 22-jährige Tradition und findet immer am ersten Wochenende im August auf dem Platz vor dem Oldenburger Schloss statt. Ca. 40.000-60.000 Besucher lockt diese kulturelle Veranstaltung erfahrungsgemäß an den beiden Tagen in die Stadt. Neben international bekannten Werkstätten wird sowohl traditionelle Keramik als auch experimentelle Keramik unterschiedlichster Ausrichtung in einer Mischung aus Galerieware, Sammlerstücke und Gebrauchskeramik in hochwertiger und zeitgemäßer Vielfalt gezeigt.

Selb-Plössberg

Deutsches Porzellan Museum, Abteilung III und IV, Europäisches Industringmuseum für Porzellan und Europäisches Museum für technische Keramik, Bahnhofstrasse 3, D-95100 Selb-Plössberg. Website: www.eimpk.de. Porzellanherstellung in Europa: Arbeitsplätze, Maschinen, Verfahren in 3 Jahrhunderten. Schauführungen der Dampfmaschine. Technische Keramik aus den Bereichen Medizin, Elektrotechnik und Raumfahrt.

→26.09.04 *125 Jahre zukunft – Jubiläumsausstellung der Porzellanfabrik Schönwald*. Deutsches Porzellan Museum, Abteilung III und IV, Europäisches Industringmuseum für Porzellan. Im Jahr 1879 gründete Johann Nicol Müller – einer der Nacheiferer Böttgers – in Schönwald seine Porzellanfabrik. Das Werk entwickelte sich prächtig; bald werden die nächsten Werkshallen gebaut, neue Brennöfen angeschafft und im Jahre 1898 ist die Belegschaft bereits auf 340 angewachsen. Der gelungene Start einer 125-jährigen Erfolgsgeschichte.

Der hohe *Qualitätsanspruch* des Firmengründers führte schnell zu dessen Beinamen: "Qualitäts-Müller". Auch heute noch ist die Marke Schönwald Garant für Professionalität, beste Material- und Verarbeitungsqualität, sowie ausgezeichnetes Design. Diese 125-jährige Porzellanerfahrung schätzen Schönwald-Kunden aus Hotellerie, Gastronomie und Gemeinschaftsverpflegung weltweit.

Bereits in den 30er Jahren veränderte Schönwald zusammen mit seinem visionären Designer Professor Hermann Gretsch mit der Entwicklung der Form 98 das Verständnis von Hotelporzellan. Wie wegweisend das *Design* der Form 98 war, zeigt sich darin, dass sie bis heute ihresgleichen sucht – ein echter Designklassiker der Moderne! Die Designkompetenz der Marke Schönwald wird seitdem durch namhafte Künstler und Designer bis heute erfolgreich weitergeführt. Dies zeigen zahlreiche nationale und internationale Designauszeichnungen für Schönwald.

Die Anforderungen an *Hotelporzellan* sind sehr hoch – genau wie der Qualitätsanspruch bei Schönwald. Daran hat

sich über die Jahrzehnte nichts geändert. Schönwald-Porzellan erfüllt alle Anforderungen, die vom gastronomischen Alltag an Markenporzellan gestellt werden. Nicht umsonst zählt die Porzellanfabrik Schönwald heute zu den renommiertesten Hotelporzellan-Herstellern der Welt, ist auf vielen internationalen Märkten präsent und anerkannt kreativer Partner der Gastronomie, Hotellerie, zahlreicher Airlines, Schifffahrtslinien, sowie unzähliger Krankenhäuser und Betriebsrestaurants.

Die Ausstellung, die von der Porzellanfabrik Schönwald in Zusammenarbeit mit dem Europäischen Industriemuseum für Porzellan gestaltet wird, bringt *Highlights aus Geschichte und Gegenwart* dieses bedeutenden oberfränkischen Unternehmens.

→03.10.04 *Ceramic Culture Innovation*. Sechs Länder – sechs Museen – 240 Objekte – 150 Jahre aktuelle Keramik in Europa. Katalog. Europäisches Industriemuseum für Porzellan.

Seit März 2002 wandert eine hochkarätige Ausstellung, Teil eines Projektes des Kulturprogrammes "Culture 2000" der EU durch sechs europäische Städte. Die zurückliegenden Stationen in renommierten, traditionellen Keramikregionen waren das Kunstgewerbemuseum Budapest, das Nationalmuseum Adrien Dubouché in Limoges, das Potteries Museum and Art Gallery, Stoke-on-Trent und das Museu Nacional do Azulejo, Lissabon. Die Ausstellung des EU-Projektes CCI beschäftigt sich mit den künstlerischen und technischen Neuerungen unter Berücksichtigung kultureller Einflüsse und des gesellschaftlichen Wandels. Die ausstellenden Museen zeigen anhand ausgewählter Objekte ihrer Sammlungen wie die Keramik zur kulturellen Erneuerung ihrer Länder beigetragen hat. Beginnend 1851 mit der ersten Weltausstellung in London gewann die Globalisierung von Ideen, künstlerischer Ausdrucksweise und technischer Herstellungsverfahren als ein sich stetig beschleunigender Prozess wachsende Bedeutung.

Die Ausstellung gliedert sich in sechs Bereiche: Der erste Bereich widmet sich der *keramischen Tradition* vor 1850 und dem Einfluss auf das keramische Schaffen der zweiten Hälfte des 19. und 20. Jahrhunderts. Die Zeit um und nach 1850 war in der Keramik, wie in allen anderen Bereichen geprägt vom Rückblick in die Vergangenheit im Bestreben daraus ein modernes Verständnis für die Gegenwart entwickeln zu können. Alte bewährte Techniken und Stile wurden adaptiert, komponiert und damit neuinterpretiert. Der sich anschließende Bereich ist betitelt "*Technische Neuerungen*". Die rasche Industrialisierung im 19. Jahrhundert erleichterte durch technische Innovationen ausgedehnte Forschungen. Zum einen wurden alte Techniken neu entdeckt zum anderen fanden neue Techniken, wie der Kupferstich oder die Fotografie Anwendung. Man untersuchte Massen, Glasuren, Farben, Formen und den Brennvorgang. Viele der Ergebnisse wurden von der Industrie aufgenommen und fanden durch Massenproduktion weite Verbreitung. "*Neue Formen und Dekore*" bilden den dritten Bereich der Ausstellung. Auf der Suche nach Innovation entstand eine Vielzahl neuer Formen und Dekore. Die Bandbreite reichte vom organisch exzessiven zum geometrisch Strengen. Vielfach wurden die Oberflächen der Gefäße durch Relieferungen, Ritzungen, Malereien und üppige Glasuren aufgebrochen. Die

Keramiken wurden zunehmend zu Kunstgegenständen. Der vierte Bereich der sich der *keramischen Kunst* widmet, beschäftigt sich mit Erzeugnissen der industriellen Kunstabteilungen des 19. und 20. Jahrhunderts, aber auch den freien Kunstwerken in Keramik. Alle Stile der Postmoderne zeigen sich in diesem keramischen Bereich, der frei ist von praktischen oder dekorativ-funktionalem Impetus. Die keramische Kultur als Teil europäischer Tafel- und Tischkultur zeigt sich beim Themenkreis "*Erneuerung der Tischkultur*". Die Funktion von Servicen und ihren Einzelteilen ist es, Essen aufzunehmen und zu tragen. Die Herausforderung an alle Entwerfer und Designer war und ist es, den Zeitgeist unter Berücksichtigung von funktionalen und ästhetischen Parametern in Form und Dekor der Service einfließen zu lassen. Dabei ist von besonderem Interesse die Negierung des Fertigungsrationismus und die Befreiung vom Motivischen. Einen Sonderbereich bildet die "*Erneuerung der Keramik in der Architektur*", insbesondere der Wandfliesen. Die praktische Funktion von Fliesen ist es, zum einen Oberflächen wasser- und wetterfest zu machen. Der dekorative Faktor spielt dabei aber auch eine nicht zu unterschätzende Rolle. Dabei werden sowohl die Hauptströmungen der Kunst des 19. und 20. Jahrhunderts reflektiert, als auch neue Formen, Techniken und Verzierungen ausprobiert.

Staufen

Keramikmuseum Staufen, Zweigmuseum des Badischen Landesmuseum Karlsruhe, Wettelbrunner Strasse 3, D-79219 Staufen. Website: www.landesmuseum.de.

Weiden

Internationales Keramik-Museum Weiden, Zweigmuseum der Neuen Sammlung München, Waldsassener Kasten, Luitpoldstrasse 25, D-92637 Weiden/Oberfalz. Website: www.die-neue-sammlung.de/weiden og for aktuelle udstillinger www.weiden-oberpfalz.de.
Keramiken des Vorderen Orients, altägyptische Keramik, Europäisches Blauweiß-Porzellan, Kunsthandwerk und Produktdesign des 20. Jahrhunderts. Neu: Chinesisches Porzellan der Qing-Dynastie.

→31.12.04 *Porzellan aus China*. Die Sammlung Seltmann. Zweigmuseum der Neuen Sammlung München.

Østrig

→01.11.04 *Keramik - gebrannte Idylle: Typen, Regionen, Museen*. Ethnographisches Museum, Schloss Kittsee, Dr. L. Batthyányplatz 1, A-2421 Kittsee. Tlf +43-2143-2304.

In der internationalen Sonderausstellung 2004 wird die Funktion der Keramik als ein Ausdrucksmittel regionaler Kultur diskutiert. Keramik ist nicht nur ein künstlerisches, handwerkliches oder industrielles, sondern immer auch ein kulturelles Produkt. So kommen die Motive und Grundlagen des Schaffens und Sammelns in dieser länderübergreifenden Ausstellung genauso zur Sprache

wie die Kriterien regionaler Zuordnung. Diese werden anhand der Darstellung der drei Töpferzentren Stoob (Bgd./A), Magyarszombatfa (H) und Modra (SK) beispielhaft thematisiert.

Tjekkiet

Prag

07.10.04-02.01.05 *Scandinavian Design, Beyond the Myth*. Katalog. Museum of Decorative Arts, Ulice 17, Listopada 2, Staré Mesto, Prague 1. Website: www.prague-museums.com. Tlf +42 (02) 2481 1241. Vandreudstilling [www.scandesign.org] som i 2005 kan ses i Ungarn, Letland, Storbritannien samt Danmark, Norge og Sverige.

Ungarn

Budapest

18.01.05-03.04.05 *Scandinavian Design, Beyond the Myth*. Katalog. The Museum of Decorative Art, Cím: IX. Üllői út 33-37, 1450 Budapest. Website: www.imm.hu. Vandreudstilling som i 2005 også vil kunne ses i Letland, Storbritannien samt Danmark, Norge og Sverige. [www.scandesign.org].

Holland

Amsterdam

Galerie Carla Koch, Prinsengracht 510, NL-1017 KH Amsterdam. Website: www.carlakoch.nl.

11.09.04-08.10.04 *Paula Bastiaansen*. porselein. Galerie Carla Koch.

15.10.04-13.11.04 *Tjok Dessauvage*. keramiek. Galerie Carla Koch.

Arnhem

Galerie Keramaikos, Oranjestraat 121, 6812 CN Arnhem. Website: www.galerie-keramaikos.nl.

06.11.04-12.12.04 *Peggy Wauters uit België*. Galerie Keramaikos.

18.09.04-24.10.04 *Dominique Bajard uit Frankrijk & Wilma Selten uit Nederland*. Galerie Keramaikos.

Delft

Terra Keramiek, Nieuwstraat 7, Delft. Website: www.terra-delft.nl.

21.08.04-03.10.04 *Nadine Warden GB*]. Porcelain singletons. Terra Keramiek.

11.09.04-23.10.04 *Márta Nagy [H]*. Singletons in ceramics decorated with lustre glazes and gold. Terra Keramiek.

09.10.04-20.11.04 *Jas/MV [NL]*. Thin porcelain, objects as well as tableware. Terra Keramiek.

03.10.04 *Ceramics in Delft 2004*. A one day demonstration along musea, galleries of Delft.

30.10.04-11.12.04 *Susanne Silvertant [NL]*. Monumental singletons in ceramics, raku fired. Terra Keramiek.

Leeuwarden

Prinsessehof Leeuwarden, Nationaal Keramiek-museum, Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ Leeuwarden. Website: www.prinsessehof.nl.

→09.08.04 *Lekker Dekadent/Deliciously Decadent*. Tableware from the 20th and 21st centuries. Katalog. Prinsessehof Leeuwarden.

16.10.04-24.01.05 *Porseleinen servies versieren*. Prinsessehof Leeuwarden.

Milsbeek

18.09.04-19.09.04 Keramisto Market Milsbeek, Mookerplas, Milsbeek. Med mere end 120 keramikere, heriblandt Hans & Birgitte Börjeson. Website: www.keramisto.com.

Nijmegen

Keramisch Atelier Toon Thijs, Krayenhofflaa 45, Nijmegen. Website: www.toonthijs-keramiek.com.

→30.09.04 *Gerry Blok*. Keramisch Atelier Toon Thijs.

01.10.04-31.12.04 *Emili Biarnes Raber*. Keramisch Atelier Toon Thijs.

Tegelen

Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen, Kastelaan 8, NL-5932 AG Tegelen. Website: www.tiendschuur.net.

→05.09.04 *In Klei Gevangen - Keramische Diersculpturen*. Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen. Dieren zijn een geliefd thema bij veel keramisten. In allerlei vormen en hoedanigheden zijn ze terug te vinden. Van sculptuur tot decoratie, van lief en komisch tot angstaanjagend en gevaarlijk. Dit alles leidt tot een bijzondere tentoonstelling die een zeer veelzijdige kijk biedt op de dierenwereld, met werk van keramisten uit heel Europa.

16.09.04-23.01.05 *Pots in the Kitchen/ Keramiek om van te smullen - Hedendaagse gebruikskeramiek*. Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen. Naar de expositie en het boek "Pots in the kitchen" van Josie Walter, in samenwerking met Rufford Craft Centre.

Een thema tentoonstelling met louter gebruikskeramiek. Een offensief tegen de plastic doosjes en goedkope lelijk vormgegeven gebruiksvoorwerpen die men tegenwoordig veelal aantreft in de keuken. Terug naar het Middeleeuwse goede gebruik om keramiek in de keuken te gebruiken. Keramieken pannen, borden, voorraadpotten, vergieten, lepel-potten, ovenschalen en nog veel meer.

Belgien

Bruxelles

11.09.04-10.10.04 *Hans Vangso & Vincent Beague*. puls contemporary ceramics, v/Annette Sloth, Place du Châtelain 4, B-1050 Bruxelles. - Website: www.pulsceramics.com.

Gent

→19.09.04 *Scandinavian Design, beyond the myth*. Katalog. Design Museum Gent. Museum voor Sierkunst & Vormgeving, Jan Breydel Straat 5, B-9000 Gent. Website: www.design.museum.gent.be. Udstilling med bl.a. Karen Bennicke. Vandreudstilling [www.scandesign.org] som i 2004 også kan ses i Tjekkiet og i 2005 i Ungarn, Letland, Storbritannien samt Danmark, Norge og Sverige.

Frankrig

Giroussens

Maison de la Ceramique Contemporaine, Place Lucie Bouniol, F-81500 Giroussens. Website: www.ceramique.com/MCCG/.

→10.10.04 Un atelier, un couple – Francois Gallissaires et Edwige Larche de St Martin. Maison de la Ceramique Contemporaine.

medio oktober 2004-medio januar 2005 *Corps de terre*. Maison de la Ceramique Contemporaine.

Henrichemont

Centre Céramique de la Borne, F-18250 Henrichemont.

→04.08.04 Hans & Birgitte Börjeson og Ole Jensen. Katalog. Le Centre de Création Céramique de la Borne.

18.09.04-28.11.04 Udstilling med bl.a. Jørgen Hansen og Charlotte Thorup samt Anne og Peter Stougaard. Le Centre de Création Céramique de la Borne.

Limoges

Musée national de porcelaine Adrien Dubouché, 8bis, Place Winston Churchill, 87000 Limoges. Website: www.musee-adriendubouche.fr.

→13.09.04 *Grès de la Borne*. Exposition consacrée aux grès réalisés par les potiers de l'école de la Borne dans la seconde moitié du XXème siècle. Musée national de porcelaine Adrien Dubouché.

12.10.04-10.01.05. Exposition à l'occasion du 10ème anniversaire du CRAFT (Centre de Recherche sur les Arts du Feu et de la Terre). Musée national de porcelaine Adrien Dubouché.

Vallauris

Musée Magnelli, Musée de la Céramique, Place de la Libération, 06220 Vallauris. Tlf +33 4 93 64 16 05.

→30.11.04 *Picasso – Ceramics in Vallauris – Unic pieces*. Musée Magnelli.

15.12.04-15.02.05 *Jean Derval - ceramics*. Exhibition from National Museum of Sèvres of one of the important ceramists from Vallauris. Musée Magnelli.

Litteratur – 2003

Les céramiques de Gauguin de Carole Andréani. Amateur, Paris 2003. 160 s. ill. litt. noter. index. ib. 50 EUR. [Paul Gauguin].

Kinesiska Keramiska Mästerverk. Katalog. Ulricehamns Östasiatiska Museum [Website: www.ostasiatiskmuseum.com], Ulricehamn 2003. 496 s. ill. litt. noter. index. ib. Svensk og engelsk tekst. 995 SEK.

Chinese Armorial Porcelain. Volume II. By David Sanctuary Howard. Foreword by Peter Ll. Gwynn-Jones. Heirloom and Howard, Chippenham 2003. 900 s. ill. litt. index. ib. kassette. 630 £.

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik udkommet 2004

ved Gunnar Jakobsen

Tove Anderberg. Skovspor. Galleri Profilen, Århus 2004. 18 s. ill. (s 4 Forord. Af Lars Fog-Poulsen og Peter Flejsborg og s 6, 8 og 10 Skovspor. Af Tove Anderberg).

Mette Augustinus Poulsen | Sublim udstilling. Kunststoff. 1/2004, s 30. ill. Summary. [Anmeldelse].

Som at svæve på vandet. Inger Bruhn. Af Steffen Lange. [Artikel]. I: *Kunstner og Menneske 3.* Kunstnere og kunsthåndværkere i Århus-området. Foreningen Kunstnernes Hus, Århus 2004, s 26-33. ill. litt. [Inger Bruhn].

Ole Christensen – billedhugger. [Udstillingskatalog]. Red. af Mogens Lau. Tekster af Mogens Lau, Peter Tiemroth og Niels Frithiof Truelsen. Bornholms Kunstmuseum, Rø 2004. 94 s. ill. *

Anne Fløche. Knebel [2004]. 48 s. ill. (s 46 af Lise Lotte Nielsen).

Paul Gauguin. Une aventure de la céramique. Par Carole Andréani. La Revue de la céramique et du verre. 134/2004, s 16-19. ill. litt.

Michael Geertsen. Museumsbygningen, København 2004. [8 s]. ill. (s 1 af Thomas C. Thulstrup).

Michael Geertsen | Urostifter. Kunststoff. 1/2004, s 25. ill. Summary. [Anmeldelse].

Jac Hansen. 2004. Danmarks Keramikmuseum, Middelfart 2004. 28 s. ill. (s 3 Forord. Af Lise Seisbøll, s 3 Jac Hansens figurer ser på os. Af Thomas Winding, s 5 Tingfinder. Af Vagn Lundbye og s 7-9 Er det stadig tilladt at være keramikere? Af Jac Hansen).

Yndigheder. mad & Bolig. 3/2004, s 84. ill. [Gerhard Henning].

Gentagelsens magi/The magic of repetition af/by Helle Hove. Kunststoff. 1/2004, s 6-9. ill.

Den ukendte Georg Jensen. Af Michael Krosgaard, Jens-Jørgen Frimand og Maria Damm. Georg Jensen Selskabet, København 2004. 82 s. ill. (Se specielt s 9-15 Billedhuggeren Georg Jensen og s 16-28 Keramik og lertøj). [Chr. Joachim, Bing & Grøndahl og P. Ipsens Enke].

Bloch & Kyhn – Julie Bloch Kyhn og Knud Kyhn hos Kähler. Ved Palle Birk Hansen. Nyt fra Næstved Museum. 63/2004, s 4-5. ill.

Form på byen/Urban design. Interview med Ann Lilja ved Pernille Anker Kristensen. Kunststoff. 1/2004, s 10-15. ill.

Morten Løbner Espersen. La Revue de la céramique et du verre. 136/2004, s 62. ill.

Gudrun Meedom. Af Inger & Brian Erhardtson. keramiske noter. 10. årg. 19/2004, s 5-6.

Inger Rokkjær. Lågekrukker. Hadsten 2004. [136 s]. ill. litt. (s 5 og 7 af/by David Whithing). Udgivet i forbindelse med Inger Rokkjær's 70-års fødselsdagsudstilling i Galleri Nørby.

Inger Rokkjær | Keramisk frodighed. Kunststoff. 1/2004, s 31. ill. Summary. [Anmeldelse].

Inger Rokkjaer. Synthese zwischen Ost und West/Synthesis of East and West. neue keramik. Von/by Bernd Pfannkuche. 3/2004, s 22-25. ill.

Alev Ebüzziya Siesbye by Emma Clegg. keramiske noter. 10. årg. 19/2004, s 4. [Anmeldelse i Ceramic Review. 203/2003].

Alev Ebüzziya Siesbye. Ceramic Arts Notes. keramiske noter. 10. årg. 19/2004, s 4.

Alev Ebüzziya Siesbye. Bols et monochromes. Par Carole Andréani. La Revue de la céramique et du verre. 134/2004, s 36-39. ill. Summary.

Bente Skjøttgaard. Une céramiste danoise en chemin. Par William Gelius. La Revue de la céramique et du verre. 134/2004, s 32-35. ill. Summary.

Tunneludsmykning som arabesk af Teresa Nielsen. Kunststoff. 1/2004, s 22-23. ill. [Tunneludsmykning af Helle Vibeke Steffensen på Fredericia Banegård].

Peter Tybjerg. Keramikere & Billedhugger / Ceramist & Sculptor. Af/by Lise-Lotte Blom. 2004. 36 s. ill. litt. ib.

Hans Vangso. Galerie Besson, London 2004. [12 s incl. omslag]. ill. (s 2 by Gutte Eriksen).

Mingei fra Mols – Hans Vangso's keramik. Af Henning Jørgensen. Billedkunst. 1/2004, s 28-31. ill. *

Åndelig rigdom i fjerde sals højde. Ginette Wien. Af Hans Petersen. [Artikel]. I: *Kunstner og Menneske 3.* Kunstnere og kunsthåndværkere i Århus-området. Foreningen Kunstnernes Hus, Århus 2004, s 130-137. ill. litt.

Barbro Åberg : Tidssporen. Keramisch Magazine
Klei. 24. årg. 46/2004, s 9-11. ill.

Barbro Åberg. Ceramic Sculptures. By Lisbeth
Tolstrup. Kerameiki Techni. April 2004, s 4-7. ill. *

Guide til Dansk Kunsthåndværk 2004/05. 85 DKK. *

Bornholmske Keramikere. Sjællands Keramik-
museum, Roskilde 2004. 16 s incl omslag. ill. (s 3
Keramik fra klippeøen. Af Ernst Verwohlt, s 5-6
Bornholms keramik. Af Lars Kærulf Møller og s 11
Nogle strøtanker fra en keramiksamler. Af Hans-
Henrik Dyhr). [Eva Brandt, Gerd Hiort Petersen,
Hans A. Hjorth, Marie Hjorth, Julie Høm, Tonna
Kjærsgaard, Bo Kristiansen, Lisbeth Munch-
Petersen, Arne Ranslet, Jane Reumert, Anne og Peter
Stougaard og Gertrud Vasegaard m.fl.].

Kunstner og Menneske 3. Kunstnere og
kunsthåndværkere i Århus-området. Foreningen
Kunstneres Hus, Århus 2004. 141 s. ill. litt. [s 26-
33 Som at svæve på vandet. Inger Bruhn. Af Steffen
Lange og s 130-137 Åndelig rigdom i fjerde sals
højde. Ginette Wien. Af Hans Petersen].

Farver og former af Bolette Bramsen. Antik &
Auktion. 3/2004, s 34-37. ill. litt. [Om samleren
Kim Steen og hans samling af keramik fra
Michael Andersen & Søn].

*Christmas Plates from Royal Copenhagen and
Bing & Grøndahl* by Lars Christoffersen. Schiffer
Publishing Ltd., Atglen 2004. 256 s. ill. 39,95 £.*

Kählers Værk. Om familien Kähler og deres
keramiske værksted i Næstved 1839-1974. Af Peder
Rasmussen. 2. udg. Nyt Nordisk Forlag•Arnold
Busck, København 2004. 320 s. ill. litt. noter. kilder.
personregister. ib. 399 kr.

Kählers Værk. Om familien Kähler og deres
keramiske værksted i Næstved 1839-1974. Af Peder
Rasmussen. Kunstbogklubben, København 2004. 320
s. ill. litt. noter. kilder. personregister. ib. 299 kr.

Céramique Danoise. La Connexion Française. Par
Peder Rasmussen. La Revue de la céramique et du
verre. 134/2004, s 23-31. ill. Summary. [Daniel
Andersen, Thorvald Bindsbøll, Peter Brandes, Lisa
Engqvist, Gutte Eriksen, Jean René Gauguin, Svend
Hammershøi, Niels Hansen Jacobsen, Karl Hansen
Restrup, G.F. Hetsch, Jais Nielsen, Georg Jensen,
Christian Joachim, Asger Jorn, Richard Kjærgaard,
Herm. H.C. Kähler, Nils Kähler, Richard Manz,
Lisbeth Munch-Petersen, Patrick Nordström, Erik

Nyholm, Carl Petersen, Christian Poulsen, Axel
Salto, Karl Schrøder, Edith Sonne, Eva Stæhr-
Nielsen, Jens Thirslund, Gertrud Vasegaard, Birthe
Weggerby, Bode Willumsen og J.F. Willumsen
m.fl.].

Céramique Danoises par Charlotte Poulsen. La
Revue de la céramique et du verre. 136/2004, s
14-17. ill. Summary. [Omtaler keramisk tur i
Danmark oktober 2004]. *

Ceramic Art from Denmark. From the collections of
Danmarks Keramikmuseum. By Lise Seisbøll.
Danmarks Keramikmuseum, Middelfart 2004. 64 s.
ill. (s 3 Preface. By Lise Seisbøll and Hardy Granhøj
Jørgensen, s 5-6 Danmarks Keramikmuseum og s 9-
10 The Museum Collections).

Aus den Öfen Dänemarks/From the kilns of Denmark.
Von/by Gustav Weiss. neue keramik. 3/2004, s 48-49.
ill. [Beate Andersen, Aage Birck, Martin Bodilsen
Kaldahl, Nina Hole og barbro Åberg m.fl.].

Fornemme Keramiske Veje/Exclusive Ceramic Paths.
Af Bjarne Kildegaard. Kunststoff artcraftdesign.
2/2004, s 22-25. ill. [Beate Andersen, Bente Hansen
med Morten Skovmand, Sten Lykke Madsen med
Nina Hole, Bodil Manz med Karen Bennicke og Lene
Bødker, Malene Müllertz, Jane Reumert med Anders
Ruhwald samt Gunhild Aaberg].

De industrielle ikoner : Design Danmark. Red. af
Lars Dybdahl. Det danske Kunsthåndværk, Museum,
København 2004. 170 s. ill. litt. (s 6 Forord. Af
Bodil Busk Laursen, s 6 Forord. Af Lars Dybdahl, s
7 Om udstillingen. Af Lars Dybdahl, s 9-20
Industriel Design Danmark. Af Lars Dybdahl, s 21
English Summary, s 24-25 Det musselmaledede stel.
Af Trine Ahrens Holst, s 52-53 Sonja fajancestel.
Af Rikke Rosenberg Hansen og s 100-101 Ildpot.
Af Charlotte Malte Kelly).

Céramistes Danois à la Carlin Gallery par Marielle
Ernoult-Gandouet. La Revue de la céramique et du
verre. 134/2004, s 45-47. ill. [Beate Andersen,
Malene Müllertz, Hans Vangso og Barbro Åberg].

Great Pots. Contemporary Ceramics. From Function
to Fantasy. By Ulysses Grant Dietz. F & W Pubns,
2004. [Tidligere udgave 2003 The Newark Museum
og Guild Publishing, Newark og Madison]. 208 s. ill.
litt. noter. index. hf. [Gutte Eriksen, Bodil Manz og
Richard Kjærgaard]. *

Kunststoff artcraftdesign. 1.-. 2004-. Udg. af Danske
Kunsthåndværkere. Red. af Merete Erbou Laurent
(2004-). [Fortsættelse af "Dansk Kunsthåndværk",
som herefter er ophørt].

Anmeldelserne omfatter en keramisk bibliografi, bøger om enkelte perioder, bøger om islamisk og japansk keramik, om enkelte keramikere (William De Morgan og Ursula Munch-Petersen) og en virksomhed (Höganäs Keramik AB) samt en enkelt bog om kvinder og keramik.

Ursula Munch-Petersen af Teresa Nielsen. Rhodos [www.rhodos.dk], København 2004. 256 s. ill. biografi. keramiske fagudtryk. registrant over illustrationer. noter og efterskrift. ib. 250 kr. [Tillige udgivet på engelsk].

Lad os slå fast med det samme - Det er en usædvanlig raffineret bog, som Ursula Munch-Petersens gemal, maleren og grafiker Erik Hagen, har tilrettelagt. Det glatte omslag inviterer til berøring og øjet glider henover de farvede bogstaver, som diskret refererer både til keramikeren og til det stel, Ursula Munch-Petersen skabte hos Royal Copenhagen i 1991 - netop Ursula. De to andre arbejder på omslaget er en lille vase fra 1999/2000 og et porcelænskrus med en grå stentøjs-underkop fra 1995. De er skabt i eget værksted på Møn, hvor Ursula Munch-Petersen har boet siden 1990. Åbner man bogen, ser man på smudsomslaget nogle flintesten, som henviser til Ursulas oprindelige ønske om at blive arkæolog.

Fra første side dykker læseren ned i Ursula Munch-Petersens verden både i ord og i billeder. Igen lykkedes det Erik Hagen at få de talrige og vidt forskellige illustrationer til at fungere med teksten. De kommer også til deres ret som billeder, man kan f.eks. se på side 101, ill. 93. To kander og to skåle, hvor den ene, som har en mørkegul glasur, er afbilledet. Fotografen har leget med linsen, således at de forskellige teksturer kommer frem på papir, og man kan sanser lerets grovkornede stofflighed, beskyttet af den skinnende glasur.

Teresa Nielsen, der er museumsinspektør ved Vejen Kunstmuseum, har skrevet teksten. Hun er en eminent skribent, som har et stort kendskab til keramik. Hun har skrevet flere bøger, bl.a. om Jean Gauguin og Gutte Eriksen. Som museumsinspektør ved Vejen Kunstmuseum har hun også tilrettelagt udstillinger om enkelte keramikere og Vejen Kunstmuseum er et af de få museer i Danmark, som med stor professionalisme og respekt for udøverne beskæftiger sig med keramik.

Fortællingen er biografisk og derfor hovedsagelig kronologisk med diverse tematiske indslag. Ursula Munch-Petersen (f. 1937), som er datter af Lisbeth Munch-Petersen og Gustav Munch-Petersen fulgte i familiens fodspor. Morfaderen, Hans Hjorth, havde indført stentøjet på L. Hjorth's Terracotta-Fabrik i

Rønne efter egne eksperimenter i 1905-1912 og senere hjulpet Ursula Munch-Petersens mor og dennes søster Gertrud Vasegaard med at starte eget værksted i Gudhjem. Det var faktisk hendes kusine Myre Vasegaard, som inspirerede Ursula til at blive keramikker. Selv følte hun, at det var den eneste uddannelse, som hun kunne klare. Familien var fattig og hun kom derfor ikke på gymnasiet. I stedet passede hun sine små halv søskende og andre børn fra nabolaget.

I 1960 blev hun færdiguddannet og startede som keramikker på Hjorths Fabrik, hvor hun fik overdraget opgaven med at udføre et stort relief til Bornholmerbåden.

Allerede i 1961 bliver hun knyttet Bing & Grøndahl, hvor hun startede sin karriere som designer. Og det er netop som designer, at man kender Ursula Munch-Petersens arbejde. Selv betegner hun sig som håndværker. En position som i flere omgange har skabt problemer for hende. Hun fortæller, at hun nu er så gammel, at hun ikke vil kæmpe mere. Det, som det handler om her, er hendes seneste stel – jubilæumsstellet - om det kommer i produktion.

Bogen viser mange sider af arbejdet som keramikker og henvender sig derfor til et større publikum, end det normalt er tilfældet og det er kun et plus, når man skriver en bog på 256 sider. Alt i alt en meget god idé, for det skaber et større nærvær til keramikeren arbejde og er med til at nedbryde en del af den mystik, som omgiver faget. Den giver et godt billede af den langsomme proces, som præger skabelsen af nye stel, de besværligheder, der skal overvindes og det keramiske miljø kontra fabrikkernes.

Forfatteren lægger ikke skjul på, at det at være keramikker kræver en god uddannelse, en god portion talent, lidt held, hvad angår det økonomiske og en stor personlighed. Teresa Nielsen maler et portræt af en kunstner, som har en varm, sensitiv og samtidig stærk personlighed. En indbydende bog med en spændende tekst.

Er der noget, som man savner i bogen? Svaret er ja, desværre. Det ville have været rart med et indeks, således at det havde været lettere for læseren at finde frem til enkelte oplysninger. Herudover mangler der en bibliografi. Det er ikke det eneste, der er skrevet om Ursula Munch-Petersen og det vil have været rart at have haft referencerne for sig selv, i stedet for at skulle finde frem til dem i notetapparatet.

Michelle Garnier
Kunsthistoriker

Litteratur om Svensk Keramik. En historisk kavalkad och en bibliografi. Af Bengt Nyström. Heimdall [bgt.nystrom@telia.com], Stockholm 2004. 186 s. ill. hf. 170 SEK.

Litteratur om Svensk Keramik er et flot pioner-arbejde, som fremover vil være et nyttigt værktøj for den, der vil beskæftige sig mere indgående med svensk keramik og dets historie. Forfatteren er den svenske kunsthistoriker Bengt Nyström, hvis meget roste bog om *Svensk Jugendkeramik* [Bokförlaget Signum, Lund 2003] blev anmeldt i *keramiske noter 19/2004*. Lige nu er han i færd med at skrive en bog om *Rörstrands Porslinsfabrik 1850-1926*, hvis porcelæn han tidligere har behandlet i *Rörstrand Porcelain - Art Nouveau Masterpieces* (1996).

Bengt Nyström har i *Litteratur om Svensk Keramik* grebet opgaven lidt anderledes an, end jeg gjorde i *Dansk Keramisk Bibliografi 1880-1997*, som det er spændende at drage sammenligninger med og her først og fremmest med funktionaliteten, hvordan er den at arbejde med?

Bibliografier har det med at udvikle sig under udarbejdelsen, for det, der måske starter som en alfabetisk bogliste efter forfatter, ender måske med at blive en bibliografi, hvor en sådan skal have en struktur, så den er nem og overskuelig at anvende. For at få et indtryk af bibliografiens opbygning gengives i det efterfølgende indholdsfortegnelsen:

Förord. Keramik i Sverige. En historisk kavalkad & en litteratur- och forskningsöversikt. Resonerande bibliografi. Keramik under 7000 år ..., Särskilda ämnesområden och sökmöjligheter. *Ämneskatalog.* *Allmänt, översikter. Förhistorisk tid, medeltid t.o.m. 1600-tallet.* Forntid, Medeltid, Renässans, Barock. *1700-tallet.* Senbarock, Rokoko, Gustavianskt. *1800-tallet.* Sengustivianskt, Empire, Biedermeier, Historism, Fornordiskt, Japonism. *Sekelskiftet 1900 till 1950-tal.* Jugend, Vackrare vardagsvara, Swedish grace, Funkis, Swedish modern, m.m. *1950-tal till sekelskiftet 2000.* Industridesignad brukskeramik, skulptural keramik och keramisk konst, postmodernism och nyenkelhet, m.m. *Enskilda keramiker, konstnärer och krukmakare. Fabriker och verkstäder.* Fajans- och porslinsfabriker, större krukmakerier, kakel- och kakelugnsfabriker, samt mindre krukmakerier landskapsvis. *Krukmakara och krukmakerier.* Folklig brukskeramik, ”allmogekeramik”. *Kakel och Kakelugnar.* Kakel- och kakelugnstillverkning. Montering och användning. *Tillverkning.* Allmänt och blandat. Material, leror. Glasyrer. Lerpipor - kritpipor. Porslinsmålning. Stämplor och signeringar. *Dekorering.* Allmänt och blandat: serviser, modeller och dekorer. Dukning, servisporslin m.m. Dock- och miniatyrserviser. Minnes- och jultallriker. Vapen- och monogramporcelain. *Allm. Konst- och Industriutställningar, m.m. Fack- och specialtidsskrifter i urval. Nominalkatalog.* Författare, monografier och artiklar, tidskrifter, m.m.

I forordet pointerer forfatteren, ”att det är ett personligt urval av titlar som på olika sätt behandlar keramisk konst och produktion i Sverige”, samt at ”Det kan finnas brister i detta, liksom i dispositionen av ämneskatalogen och att hitta relevante titlar, men ambitionen har varit att göra urvalet med en viss insigt om keramik och keramisk historia om än utifrån ”min” period, dvs. 1800-tal och början av 1900-talet.”

Den valgte systematik i *Litteratur om Svensk Keramik* fungerer, da omfanget af bibliografien ikke er større, idet artikler på under to sider ikke er medtaget, hvor Dansk Keramisk Bibliografi omfatter selv mindre henvisninger om enkelte keramikere, designere og kunstnere samt keramiske virksomheder i erkendelse af, at sådanne kan være nyttige.

En væsentlig forskel mellem *Litteratur om Svensk Keramik* og *Dansk Keramisk Bibliografi* er således omfanget, idet den svenske omfatter omkring 2000 titler, mens den danske indeholder knap 7000 henvisninger.

Bogen er mere end en bibliografi, idet den som undertitlen antyder både indeholder *En historisk kavalkad och en bibliografi*, som vidner om en forfatter med stor indsigt i svensk keramik, dens historie samt litteraturen om den, således giver forfatteren i afsnittet *Keramik i Sverige* en historisk indføring i emnet samtidig med, at han beriger os med en litteratur- og forskningsoversigt. Her redegøres tillige for, hvorledes man skaffer litteraturen, herunder Internettets muligheder.

Konklusionen af forskningsoversigten deler forfatteren med Magnus Elfwendahl, idet *en insigt att djupare forskning saknas om flera intressanta områden och tidsskeden och om enskilda företag och keramiker.* Som bl.a. Elfwendahl 1999 konstaterer, har dessutom forskningen kring keramik utvecklats så att ”stengodset, porslinet och de tidiga fajanserna har studerats av konsthistoriker, det enklare lergodset, den s.k. allmogekeramiken, och dess produktionsmiljö av etnologerna. Jordfynden och skärvorna har varit arkeologernas angelägenhet”. Hvilket vel også stort set svarer til forholdene i Danmark.

Opslag under overskrifterne *Enskilda keramiker, konstnärer och krukmakare* og *Fabriker och verkstäder* indebærer for hver henvisning yderligere et opslag i *Nominalkataloget*, der er en alfabetisk oversigt både med forfatter og titel som indgangsnøgle, hvilket kan være meget nyttigt, men for denne type søgninger lidt tung at anvende. Dertil kommer så, at der for værker, som behandler flere keramikere eller keramiske virksomheder mv, ikke fremgår, hvor den pågældende er omtalt samt omfanget af omtalen.

Enkelte skønhedsfejl er der, men anderledes kan det ikke være i et så omfattende arbejde med så mange detaljer, for en tastefejl flytter titler, så de kan være vanskelige at finde frem til, således fandt jeg bl.a. ved et tilfælde af nysgerrighed under Lisa Larsson med henvisningen ”Rubbung 2001” ikke frem til titlen i Nominalkataloget, for her står den under ”Ribbung”, hvad forfatterens efternavn er, får stå hen i det uvisse, men fundet blev han dog.

Oversigten *Konst- och Industriutställningar, m.m.* finder jeg meget nyttig og må erkende, at en sådan udskilning ville have været nyttig i Dansk Keramisk Bibliografi, hvor der kan være langt mellem den samtidige litteratur og senere behandlinger. Man finder således litteraturen om verdensudstillingen i Paris i 1925 under ”1925 Paris”, og det uanset, om det er den samtidige litteratur eller senere analyser, dog har forfatteren igen her valgt den alfabetiske registrering efter forfatter frem for den kronologiske, men omfanget - 9 titler - gør, at dette betyder mindre.

Lidt synd er det, at bogens udstyr er ret spartansk, eftersom det er en brugsbog, idet bogen foreligger i heftet form og er ikke trådheftet, men kun limet i ryggen. Oplivende er illustrationerne med udvalgte eksempler på bogomslag, men hvor gengivelsen desværre ikke altid yder omslaget retfærdighed, så man kan se hvilken bog det drejer sig om, hvilket formentlig skyldes dårlige scanninger.

Interesserer man sig for svensk keramik og litteraturen herom, så er bibliografien uomgængelig og absolut et godt stykke værktøj, som tillige giver en god indføring i litteraturen om svensk keramik og dette uagtet mine mere teoretisk / praktiske betragtninger om den anvendte systematik, for dette er dog kun mindre væsentligt i forhold til det redskab, der nu er kommet os i hænde med dette arbejde, som forfatteren forestiller sig revideret og udbygget i kommende nye udgaver af bibliografien, som jeg glæder mig til at følge udviklingen af.

Gunnar Jakobsen

Höganäs Keramik AB av Marie Rehnberg.
[Bokförlaget Signum [www.signumbok.se], Lund 2003. 130 s. ill. litt. kilder. noter. Summary. ib. 270 SEK.

Dette er en umådelig smuk og veltilrettelagt bog, hvilket også var tilfældet med *Svensk Jugendkeramik* fra samme forlag, som blev anmeldt i *keramiske noter* 19/2003. Her er fine fotos, såvel nye som gamle optagelser af genstande samt arbejdssituationer fra fabrikken.

Bogen handler om keramikfabrikken *Höganäs Keramik AB*, og om hvorledes et lille pottemageri, der blev grundlagt i 1909 udviklede sig til Nordens største producent af stentøj. Fra begyndelsen hed virksomheden Andersson & Johansson efter grundlæggerne Karl Andersson og Sigfrid Johansson og tingene stempledtes AJ, ofte med tilføjelsen ”Höganäs Keramik”.

Gennem mange år fremstilledes hovedsageligt lertøj, men fra 1970 gik man over til udelukkende at fremstille stengods, hvilket efterhånden ændrede produktionsforholdene væsentligt. Produktions- og ledelsesmæssigt var 1970'erne og 80'erne kaotiske og ofte smertefulde, men de dyrekøbte erfaringer førte frem til den virksomhed, som Höganäs Keramik er i dag.

Boda Nova AB blev i 1971 grundlagt af Boda Glasbruk og keramikeren Signe Persson-Melin designede her den keramiske del af programmet i stentøj, selv om det måske ikke var naturligt at keramiske produkter indgik i et glasbrugs design. Da man skulle vælge leverandør, faldt valget på Höganäs Keramik AB, hvilket i 1993 endte med at de to virksomheder blev slået sammen. Produkterne sælges i dag under navnet Höganäs Keramik i Norden, mens de i den øvrige del af verden sælges under navnet Boda Nova.

Samspillet mellem glas og keramik har vi dog også set i Danmark på Holmegaards Glasværk, hvor Arne Bang arbejdede fra omkring 1930 og en tid fremefter – et kapitel i dansk keramiks historie, som dog ikke er særlig vel beskrevet.

I lang tid var håndværket det fremherskende i virksomheden, således havde man i midten af 60'erne ansat 25 drejere, men med overgangen til stentøj industrialiseredes fremstillingen og kapaciteten øgedes væsentligt.

Virksomheden har gennem alle årene fremstillet brugsting af høj kvalitet. Udviklingen er med stentøjet gået mod ”hushållsserviser” i få dele og enkle former og få dele, som kan kompletteres, kombineres og blandes i det uendelige. Glasurerne er matte eller blanke i mange forskellige farver.

En enkelt dansk keramik har sat lidt dybere spor hos Höganäs Keramik, idet Mette Doller i 1953 blev ansat til at lede og blæse nyt liv i den lille dekorationsafdeling, som beskæftigede et halvt dusin malerpiger. Under hende udviklede afdelingen sig og det blev til både ”hushållsgods” og ”prydnadskeramik”, sidstnævnte signerede af den enkelte maler. ”Stundtals speglade motivvalen något av 50-talets primitivism och etnografiska intresse”. Hendes ansættelse varede frem til slutningen af 50'erne.

Bogen er således ikke kun en bog om Höganäs Keramik AB og dets produkter, men også et stykke industri- og kulturhistorie.

Gunnar Jakobsen

Twentieth Century Ceramics by Edmund de Waal. World of Art. Thames and Hudson [Website: www.thameshudson.co.uk], London 2003. 208 s. ill. litt. noter. index. hf. 8,95 £.

Kun en meget modig person kan sætte sig det mål at dække den keramiske kunsts udvikling i hele verden i ét lille bind på blot 224 sider inklusive 178 illustrationer i sort/hvidt eller farver, en prisværdig stram bibliografi, en præcis billedliste og et index. Alt i alt er det blevet en meget brugbar og læselig bog, opdelt som den er i fire kronologisk ordnede kapitler, som sætter den keramiske kunst ind i sin tids sammenhænge, især dog andre kunstneriske fænomener og sammenhænge. Man kan dog ikke undlade at understrege, at denne bog naturligvis, men på særdeles vellykket vis, er én af mange, hvortil man må lægge endnu flere artikler med mere afgrænsede emner i et stort antal tidsskrifter og et ligeledes stedse voksende antal udstillingskataloger fra hele verden.

Selvfølgelig er det ikke muligt for denne bog at gå i dybden, det begrænsede omfang forbyder dette. Men der er mange sider i denne komplicerede og vidtforregnede sag, der sættes fint på plads alligevel og udfordrer til videregående tanker og overvejelser. Den herlige orientalske, særligt den japanske, tradition følges fra kapitel til kapitel gennem tidsmæssige og formmæssige synspunkter. Stiludviklingen spores også på spændende måde gennem påvisning af berøringer med bl.a. postimpressionisme, funktionalisme og videre til senere tiders CoBrA, minimalisme, pop og postmodernisme.

Som dansker glæder man sig over, at en international figur som bogens forfatter trækker så mange sider af den fine og spændende danske keramiske tradition frem i sin klare og præcise men kortfattede analyser.

Bogen ender med en *conclusion*, som lader døren stå åben. For ingen kan med sikkerhed sige, hvor det bærer hen: Om der sker en fortsættelse af det kendte, en hel eller delvis fornyelse, om der er ved at ske den forbedring i anseelse, som den gamle opdeling i fri og anvendt kunst hidtil har forhindret på urimelig vis, om den globalisering, som vi ikke kan komme udenom, vil komme til at medføre en udjævning af lokale traditioner til fordel for, eller hvad man vil, overordnede retninger – om det ene eller det andet. Det bliver spændende at følge, og denne lille men

righoldige bog er god at have med i hånden under vandringen med fremtiden.

Kristian Jakobsen

I *keramiske noter 13/2001* er af Edmund de Waal tidligere anmeldt *Design Sourcebook Ceramics* [New Holland Publishers, 1999].

Ceramics from Islamic Lands by Oliver Watson. Thames and Hudson [In association with The al-Sabah Collection Dar al-Athar al-Islamiyyah, Kuwait National Museum], London 2004. [Website: www.thameshudson.co.uk]. 512 s. ill. litt. noter. ib. 40 £.

En af Oliver Watsons tidligere udgivelser er *British Studio Pottery* [Phaidon • Christie's, Oxford 1990 og 1993], som er et omfattende og velillustreret katalog over V&A's samling af "Studio Pottery" fra det 20. århundrede og en absolut klassiker, hvad den foreliggende bog også vil blive.

1 Islamic Pottery: Art, Archaeology and Collecting 2 Making and Designing 3 Ceramic Families and Technical Traditions 4 Islamic Pottery to A.D. 1000 5 Islamic Pottery A.D. 1000-1400 6 Islamic Pottery from A.D. 1400 7 Restoration and Faking of Islamic Ceramics: Case Histories. By Kirsty Norman. Herefter følger katalogdelen.

Det er kun godt hundrede år siden, at man for alvor begyndte at studere islamisk keramik. I det 19. århundrede omfattede islamisk keramik kun nogle få områder, hvor man i dag er blevet klogere og omfanget har derfor udvidet sig væsentlig.

Ceramics from Islamic Lands dækker et meget stort geografisk område, lige fra den arabiske verden og Tyrkiet og Iran et godt stykke ind i Centralasien. Her ville det have været rart, om der havde været et kort i bogen, så man havde fået et klart billede af produktionens geografiske placering.

Islamisk keramik historie følges fra de første fine ting i det 8. århundrede over højdepunkterne i det 16. og 17. århundredes Iran og Tyrkiet frem til den destruktive indflydelse som den europæiske industrialisering havde i det 19. århundrede. Der er således ingen grund til, at den islamiske keramik står i skyggen af den kinesiske og europæiske.

Bogen er et katalog over en samling af islamisk keramik *The al-Sabah Collection Dar al-Athar al-Islamiyyah* i Kuwait, vel en af verdens fineste i privat eje, men den er mere end det, for det er også en grundlæggende indføring i islamisk keramik historie, som, hvor utroligt det end er, dokumenteres fuldt ud gennem denne samling.

Ceramics is one of the most characteristic and singular of all Islamic arts. The enormous output, the chronological range, the staggering series of technical and decorative innovations, the diversity of regional types and styles, the combination of precision and earthy expression, all these and yet more characteristics contribute to making the ceramics of Islamic lands among the greatest of the world. [Sheikh Nasser Sabah al-Ahmad al-Sabah].

Ja, det siger næsten alt, for islamisk keramik er et stort emne og kan ikke forklares med få ord, hvorfor det også er en meget omfattende bog, men hvor forfatteren formår at give en udførlig, men letlæst og spændende indføring i emnet. Spændende er det også fordi forfatteren evner at inddrage arkæologiske fund i sine betragtninger, hvilket er med til at give bogen en ekstra dimension, idet kunsthistorikere ikke alt for ofte inddrager arkæologiske fund i deres forskning, selv om det kan være meget relevant.

The vast majority of pots were unglazed, strictly-functional wares that had absolutely no pretensions to being "fine". Some were glazed, perhaps to waterproof the vessel, perhaps for decoration, some were decorated in the clay itself, by incising, stamping or adding elements. This might add to the expense, but some people were obviously prepared to pay. And for yet more decorative ware, more finely made and even more expensive, there was still a market. And there existed the smallest market for pottery whose refinement and decoration had become almost their entire justification, and which had all but overtaken its function. These are the wares – those are the very tip of an enormous industrial pyramid – that fill our museums, and are studied as "Islamic pottery". They represent the smallest fraction of the output of the pottery industry, itself just a small part of a larger ceramic industry. Archaeologists tell us that in general glazed wares represent less (often much less) than ten percent of the pottery vessels they find, and that "fine glazed wares" will barely reach one per cent.

So the subject "Islamic Pottery" as it is commonly understood deals with only the tiniest fraction of pottery made in the Islamic world, but it deals with the finest - only the tiniest fraction of pottery made in the Islamic world, but deals with the greatest work spent on the refinement of materials or the application of decoration, those into which the most thought and work has been put – the greatest "design input". Their function is not just to hold food or drink, but also to provide an aesthetic satisfaction, and to signal the wealth and taste of the owner.

Afsnittet "Making and Designing" giver en god indføring i islamisk keramik teknologiske stadi og fremstillingsprocessen, bl.a. med baggrund i en kilde fra 1300, Abu'l-Qasim, et medlem af den førende keramiske familie, Abu Tahir, i Kashan, som var centeret for fremstilling af luksus-keramik i Iran på den tid.

Abu'l-Qasim describes the materials, their preparation, and the making and firing of pots in some detail. He discusses fritware rather than clay-bodied wares, and no doubt custom and practice differ even among fritare potters in different places and at different times. But the general processes he describes are relevant to any fine glazed ware manufacture.

I katalogdelen er der for hvert afsnit [tema / geografisk område og eventuelle periode] et indledende afsnit, der bibringer læseren det væsentligste om keramikken, som behandles i det efterfølgende. Der er detaljerede beskrivelser af mere end 400 enkeltgenstande, som er gengivet på to eller flere fotos.

Dette er en ualmindelig bog, en bog der vil blive stående som et væsentlig referenceværk og være til nytte for såvel forskeren som samleren, men absolut også for den der bare vil vide mere om islamisk keramik.

Bogen er simpelthen en fornøjelse at læse og en fryd for øjet. Der er absolut ikke sparet på illustrationer i bogen, idet teksten er ledsaget af mere end 900 farvefotografier og en sådan bog kan anskaffes for beskedne 40 £.

Gunnar Jakobsen

Meiji Ceramics. The Art of Japanese Export Porcelain and Satsuma Ware 1868-1912. By Gisela Jahn. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2004. 360 s. ill. litt. noter. inskriptioner og mærker. index. ib. 80 £.

Frem til 1854 var Japan et meget lukket land, men efter pres fra USA åbnede Japan sig over for resten af verden. En række ydmygende traktater, som Japan blev påtvunget i 1858, gjorde en genrejsning af kejsermagten nødvendig.

Mutsuhito, der var kejser fra 1867-1912, valgte *Meiji* [oplyst tid], som navn på sin regeringsperiode. Samtidig med besættelsen af regeringspaladset i Kyoto 3. januar 1868 proklameredes kejsermagtens genrejsning, mens residensen flyttedes fra Kyoto til Edo, som omdøbtes til Tokyo.

Målet for magtelisten under Meiji var at modernisere det japanske samfund efter vestligt mønster med omfattende politiske og økonomiske reformer samtidigt med en fastholden af det traditionelle japanske. Man søgte at fremme økonomisk vækst, øge produktion og udenrigshandel for herigennem at opnå en ligestilling med Vesten, som man dog først opnåede ved århundredskiftet.

Når talen kommer på japansk keramik i Vesten, så tænker man oftest på det fine rigt dekorerede

porcelæn, som var en vigtig og stor eksportvare i Meiji-perioden. For de fleste japanere har dette eksportporcelæn intet at gøre med japansk keramik, tværtimod mener man, at Meiji-perioden gav dødsstødet til det traditionelle japanske keramik, offeret for den førte økonomiske politik, som tvang japansk kunsthåndværk og kunstindustri at tilpasse sig vestlig smag. Jo mere forfatteren stødte på denne påstand, jo mere kom hun i tvivl om rigtigheden heraf, hvorfor hun begyndte at udforske Meiji-tiden og dens keramiske produktion, og opnår, at:

... convey the complexity of the conditions governing the work of ceramics craftsmen in the Meiji era. ... show how the craftsmen used those conditions to their own advantage and how, in that sense, they were partly responsible for them.

Forfatteren måtte konstatere, at Meiji-keramikken var meget forskellig fra keramikken i tiden forud, den kunne ikke ses som en udvikling af eksisterende lokale traditioner, heller ikke som et brud på disse, men var mere et resultat af de forandringer, politiske, økonomiske, kulturelle og sociale, der fulgte af Japans åbning over for resten af verden.

Den store succes, som japansk kunsthåndværk og kunstindustri havde på de industrielle udstillinger i 1862 og 1867 i henholdsvis London og Paris gjorde, at man fra officiel side ydede såvel finansiel som ideologisk støtte til fremme af japansk kunsthåndværk og kunstindustri. Man viste en villighed til at modernisere produktion og marketing på linje med Vesten, men også at præsentere bl.a. japansk keramik som noget helt enestående. Japan var ikke industrialiseret og for at hævde sig, måtte man ad mere håndværksmæssig vej fremstille produkter, der var af tilsvarende høj kvalitet, som de der blev fremstillet på fabrikkerne i Vesten.

Udenrigshandelen bestod både af udfordringer men åbnede også for nogle muligheder. En af mulighederne var deltagelse i internationale udstillinger i Vesten. Verdensudstillingerne gav også mulighed for at studere vestlig teknologi og for kunsthåndværkerne ikke mindst efterspørgsel og krav, hvilket betød en del for tillemningen til vestlig smag.

For at kunne udstille det ypperste i Vesten afholdtes regionale og nationale udstillinger. Deltagelsen i de internationale udstillinger var velforberedte, idet man forinden fik indsendt forslag, som så bedømtes og hvor man så eventuelt kom med forslag til ændringer og forbedringer, som kunsthåndværkeren så arbejdede videre med. Produkterne skulle være af en sådan kvalitet, så de kunne tåle sammenligning med varerne fra de industrialiserede lande.

Japan påvirkede også i høj grad europæisk kunstindustri, hvilket vi bl.a. ser slående eksempler på i

mange af Arnold Kroghs arbejder fra Den kongelige Porcelainsfabrik, mens det i Japan førte til et eksportboom. Påvirkningen var dog gensidig, en påvirkning som forfatteren specielt har focus på, men især hvorfor japanske keramik udviklede sig som den gjorde.

Hverken kunsthåndværkere eller handlende havde nogen høj mening om deres kunder i Vesten, selv om de i starten leflede for Vestens interesse for Japansk kunst og kunsthåndværk, hvilket efterhånden ledte til en fornyet bekymring for de nationale traditioner.

Selv om mange arbejdede med fremstillingen af eksportporcelæn, så fortsatte livet dog i Japan og atter andre samarbejdede med temestre om at fremstille højt skattede te-skåle og tedåser til teceremonien. De fleste forsynede dog lokale markeder med brugsting. Enkelte familier havde ofte været pottemagere gennem flere generationer og var tilsvarende højt respekterede, for veletablerede traditioner var lig arbejde af høj kvalitet.

Om den historiske baggrund men ikke mindst keramikken selv handler denne velskrevne og spændende bog, som giver ny indsigt og er et væsentlig bidrag til at øge forståelsen af japansk keramik. Beskæftiger man sig med Meiji-tidens keramik, så er bogen en guldgrube og absolut uomgængelig.

Gisela Jahn fremlægger sin dybtgående forskning i en umådelig flot udstyret bog indlagt i kassette, flot illustreret med mere end 250 fotos, hovedsagelig i farve. Hertil kommer så gode appendixer med oversigter over "Leading Craftsmen, Manufacturers and Trading Companies", "National Industrial Exhibitions", "Inscriptions and Marks" med fine gengivelser af sådanne, "Frequently cited Japanese Proper Names and Terms", "Chronology" og "Glossary" samt "Bibliography".

Gunnar Jakobsen

The Arts and Crafts Companion by Pamela Todd. Thames and Hudson, London 2004. [Website: www.thameshudson.co.uk]. 320 s. ill. litt. index. mærker. ib. 29,95 £.

Forfatteren kommer godt rundt om Arts and Crafts-bevægelsen på bogens 320 sider, som er opdelt i følgende kapitler: Introduction: Philosophy and Background, 1 The Makers of the Movement [Who was who], 2 Architecture, 3 Architectural Interiors, 4 Furniture, 5 Textiles & Wallpaper, 6 Stained Glass & Lighting, 7 Pottery & Ceramics [Art from the Earth], 8 Metalwork & Jewelry, 9 The Printed Word, 10 Gardens, Source Book, Bibliography, Index, Picture Acknowledgments.

The Arts and Crafts Companion må ses som et oversigtsværk, dog ikke så omfattende og dybtgående som de seneste fra Victoria & Albert om Art Nouveau og Art Deco, men giver et godt indblik i Arts & Crafts-bevægelsen, dens hoved såvel som bipersoner og deres arbejder i forskellige materialer. Overflødig er det næsten at tilføje, at bogen er meget smukt illustreret med 300 fotos, heraf 250 i farve.

Arts and Crafts-bevægelsens rødder går helt tilbage til the *Great Exhibition*, som blev afholdt i Krystalpaladset i London i 1851 og den unge William Morris (1834-1896) og hans venners forfærdelse over mødet med denne ”wonderful ugliness” af udstillede masseproducerede varer, som forekom dem blottet for enhver sjæl og var en umenneskelig-gørelse af arbejderne, som måtte fremstille sådanne varer ved hjælp af en maskine. Selv om the *Great Exhibition* var en stor succes i sig selv, så viste den også tydeligt en nedtur i britisk design.

Victoriatidens samfund oplevede en øget industrialisering og befolkningstilvækst, især i byerne, hvor der opstod en ny middelklasse og dermed øget efterspørgsel. Arbejdsbetingelserne i virksomhederne var hårde, sommetider farlige og for lavindkomstfamilien var livsbetingelserne beskedne.

Arts and Crafts-bevægelsen er således en reaktion mod den tiltagende industrialisering og deraf følgende masseproduktion, hvor bevægelsen som modreaktion søgte at anvende traditionelle håndværksmæssige arbejdsmetoder. Bevægelsen arbejdede for et lødigt hverdags- og arbejdsmiljø samt gode hverdagsvarer til alle bl.a. gennem et tæt samarbejde mellem kunstner og producent og håndværksmæssigt fremstillet uden anvendelse af maskiner, idet ikke kun kvalitet, men også individualitet og kreativitet blev ofret ved den industrielle [maskin]fremstilling af victoriatidens produkter.

Ikke alt lykkedes, idet deres produkter som hovedregel ikke nåede ud over kredsen af mere velhavende velyndere, men den havde medvirket til en højnelse af designet af samtidens industrielt fremstillede varer til de mange.

Arts and Craft-bevægelsen havde således sin rod i England med William Morris og Charles Rennie Mackintosh samt William De Morgan, som de mest fremtrædende medlemmer, mens Frank Lloyd Wright var det mest fremtrædende medlem i USA, men adskilligt andre kunne nævnes på hver deres område. Kunstkritikeren John Ruskin var sammen med William Morris og enkelte andre teoretikerne bag bevægelsen, som også rummede et socialt program.

Udover en generel indføring i bevægelsens historie indeholder bogen en række kortfattede biografier af dens hovedpersoner samt en gennemgang af hvert enkelt område som antydnet i indholdsfortegnelsen, således er også *Pottery & Ceramics* viet et kapitel, der har undertitlen *Art from the Earth*.

The pride of the potter is that his clay shall yield to the furnace: flowing and mingling in matchless beauty and endless variety. But the glazes must also acknowledge the artistic restraint by which his whole work is controlled. I endow either porcelain or pottery with brilliant color, pulsing with life and radiance or with tender texture, soft and caressing: color and texture which owe the existence and their quality to the fire – this is art. [Charles F. Binns - *The Craftsman* 1903].

Begejstringen for Arts and Crafts førte til grundlæggelsen af en række ”studio potteries” i Storbritannien og i USA. Nogle blev oprettet af individuelle kunstner-keramikere, som William De Morgan, Harald Rathbone og Georg Edgar Ohr, mens andre arbejdede hos de veletablerede og -respekterede keramiske virksomheder, som Doulton [The Doulton Lambeth Wares], Minton og Wedgwood, der alle startede små værksteder i fabrikken, som producerede – one off pieces – designet af Arts and Crafts-bevægelsens fremtrædende medlemmer.

Enkelte andre af periodens andre mindre keramiske virksomheder har tidligere været behandlet *keramiske noter* i andre anmeldelser, således The Martin Brothers, Moorcroft og Ruskin Pottery.

Arts and Crafts-bevægelsens folk byggede videre på den eksisterende tradition for fremstilling af godt lertøj og porcelæn, hvor man til fulde kunne opfylde William Morris’ ideal om at designe og fremstille en ting fra råmateriale til færdigt produkt.

Bevægelsen, der havde sin storhedstid i 1890’erne, øvede stor indflydelse i samtiden, således også på Art Nouveau samt Bauhaus og Wiener Werkstätte, men dens idégrundlag rækker også langt op i tiden, og nutiden kan ej heller frasige sig dens fortsatte indflydelse.

Lad mig slutte med et citat af William Morris:

Have nothing in your house that you do not know to be useful or do not believe to be beautiful.

For hvor bliver der fremstillet umådelig meget unyttigt bras, som bare fylder op og er til ingen verdens nytte, ja og som ikke engang er smukt.

Tilføjes må det, at Thames & Hudson har yderligere en bog på vej om *The Arts and Crafts Movement in Europe and America*, der bærer undertitlen ”Design for the Modern World 1880-1920” og som er

redigeret af Wendy Kaplan fra Los Angeles County Museum of Art. Hun var i øvrigt den ene af de to kuratorer for vandrestillingen "From the Kilns of Denmark".

Gunnar Jakobsen

The Designs of William De Morgan. A Catalogue by Martin Greenwood. Richard Dennis Publications [Website: www.richarddennispublications.com], Ilminster 1989. 256 s. ill. litt. mærker. ib. 45 £.

Hvorfor anmelde et katalog fra 1989? Først og fremmest fordi William De Morgan er en af 1800-tallets betydeligste engelske keramiske designere og kataloget dækker Victoria & Alberts særdeles omfattende samling af tegninger og keramiske genstande fra hans hånd og som sådan vil blive stående som et meget væsentligt referenceværk.

Hvem var så denne William De Morgan? William Frenn De Morgan er født i 1839 i London, hvor faderen var professor i matematik. Nogen større interesse for en akademisk uddannelse havde han ikke, og kom i 1859 ind på Royal Academy, hvor han uddannede sig som maler og blev en del af kredsen omkring prærafaelitterne med kendte malere som Edward Burne-Jones og Dante Gabriel Rossetti. Fuldføre gjorde han ikke, idet han hurtigt begyndte at arbejde for Morris, Marshall Faulkner and Co.

He failed to master the principles of classical figure composition and was bored by the required practice of copying antique plaster casts.

Selv om William De Morgan har designet fliser til Morris & Co, så er hans væsentligste bidrag fra tiden her glasmalerier.

Sidst i 1860'erne blev han mere og mere interesseret i lustrekeramik og især fremstillingen af fliser, hvorfor han etablerede en lille ovn i ejendommen i London, hvor han boede, men hvor et uheld med en brænding satte ild til taget, så udlejeren bad ham om at finde et andet sted, hvad han så gjorde. I 1872 slog han sig ned med moderen og en søster i et hus i Chelsea, hvor han – måske klog af skade – startede en produktion af fliser i et skur for enden af haven, hvilket efterhånden blev til en større produktion, som førte videre til vaser og fader. Om alt dette kan der læses i bogens desværre lidt korte biografi.

William De Morgan var nok en del af Arts & Crafts-bevægelsen, men arbejdede for sig selv og på sin egen måde. Stor indflydelse øvede han på Arts & Crafts-bevægelsen og til en vis grad også på Art Nouveau. Han reagerede imod den fremherskende victorianske stil med vaser dekoreret med naturalistiske blomster

samt efterligninger af kinesisk porcelæn og varer i gotisk stil.

William De Morgan var inspireret af keramikken som blev fremstillet i Iznik fra det 15. til det 17. århundrede samt persisk og spansk/maurisk keramik. Individuelle motiver med stiliserede blade, dyr, fisk og fugle gengivet meget levende og indpasset flisens, fadet eller vasens form var hans motivkreds, malet enten med lustre eller såkaldte persiske farver med grønt, sort og turkis som de dominerende.

Gennem de talrige skitser samt fotos af fliser, fader og vaser samt større dekorative arbejder får man et fint indtryk af hans arbejder.

William De Morgan begyndte 1892 af helbredsmæssige årsager at tilbringe vintermånederne i Firenze, hvilket gav produktionsmæssige problemer. I 1906 skrev han sin første roman, hvilket var starten på en mere lukrativ karriere end keramikken, som vel varede ved frem til 1907, hvorefter hans medarbejdere videreførte produktionen på egen hånd frem til 1911. William De Morgan døde i 1917.

Er man i London, så er Leighton House i Holland Park et besøg værd, hvor the Arab Hall er rigt dekoreret med William De Morgans fliser udover at Leighton House rummer en meget fin samling af prærafaelitternes billeder med kendte malerier af Edward Burne-Jones og Dante Gabriel Rossetti.

Gunnar Jakobsen

Women Potters – Transforming Traditions by Moira Vincentelli. A & C Black, London 2003. [Website: www.acblack.com]. 240 s. ill. litt. noter. index. ib. 35 £.

Moira Vincentellis anfører i konklusionen i sin foregående bog *Women and ceramics – Gendered vessels* [Manchester University Press/2000], der er anmeldt i *keramiske noter* 13/2001, bl.a. at *The near universal relationship of women with domestic activities such as cooking, serving food, water collection and interior house decoration mean that women often handle, choose and use ceramics objects, more than their men. In many parts of the world women have the added connection of being the producers of ceramic objects. As makers and as users women have been able to deploy this special relationship with ceramics for their own ends. Ceramics may sometimes have been a site of oppression, but more often they have been a site of power and of pleasure in an unequal world.*

I denne nye bog beskæftiger Moira Vincentelli sig på ny med hvilken rolle kønnet spiller i forbindelse med fremstillingen af keramik, men her med fokus på udviklingen i de mere oprindelige samfund, hvor kun

den enkelte kvinde, eventuelt med hjælp af meget få andre, er involveret i fremstillingsprocessen.

Nogle mener, at kvinder var de første pottemagere, hvilket måske er rigtigt, men uomtvisteligt er det, at de tidlige teknikker fortsat finder anvendelse i dag rundt om i verden, hovedsagelig af kvinder.

Disse arbejder er sædvanligvis håndbyggede og brændt i et bål eller i en simpel ovn, idet kvinder ikke traditionelt drejede tingene. Det er mest funktionelle pottemagerarbejder til madlavning, opbevaring og vand, som de fremstiller, men inkluderer også figurative arbejder.

Forfatteren mener, at kvindernes tradition for at arbejde med ler er kønsbestemt og forbundet med kvindelig identitet. Deres viden er gået i arv fra mor til datter gennem generationer i store dele af Afrika og Sydøstasien, Oceanien og blandt de oprindelige folkeslag i Amerika, ja selv i Europa og i Mellemøsten er der landsbyer, hvor traditionerne opretholdes og det fortsat er kvinderne, der arbejder med leret.

Læseren bliver gennem talrige eksempler ledt gennem disse traditioner kontinent for kontinent. Her finder man således både en beskrivelse af de nutidige kvinders keramiske liv og arbejder med et tilbageblik på det fortidige. Flere steder er turismen overlevelsen for kvindernes keramiske virke.

Også i denne bog får jydepotterne en større omtale på basis af de kilder, som også anvendtes i den tidligere bog. Udover det jydsk bringer forfatteren os også til Karhuse på Fyn, hvor fremstillingsprocessen var lidt anderledes end i Jylland.

Af konklusionen fremgår bl.a., at The gender divisions arise from social patterns that have emerged to suit particular needs – most basically that women take on activities that can be combined with domestic and child-rearing responsibilities.

Om alt dette handler denne omfattende bog, som fra forfatterens side er tænkt som en appetitvækker, både for den der ønsker at forske videre, men også for den almindelige læser, så man straks får lyst til at besøge de mindste afkroge af verden for at studere disse kvinders fascinerende arbejder.

En meget spændende samt ikke mindst flot og indbydende bog med talrige kort og flotte fotos fra store dele af verden. Ikke ufortjent roser forfatteren A & C Blacks keramiske forlagsredaktør Linda Lambert, som har stået for denne og tidligere anmeldte bøger fra dette forlag.

Gunnar Jakobsen

Bøger på vej og nyheder – et udvalg

Bornholmsk værkstedskeramik. Af Lars Serena. Bornholms Museum, Rønne. Efteråret 2004.

Keramiske Profiler. Af Ane Maria og Animi Holst Schmidt. Rhodos [www.rhodos.dk], Humlebæk 2004.

Porcelænsfabriken Danmark. Efteråret 2004.

Europæisk fajance 1300-1800. Bestandskatalog ved Ulla Houkjær. [Kunstindustrimuseets samling af spansk fajance, italiensk majolika og de ældste franske fajancer]. Det danske Kunstindustrimuseum, København. Efteråret 2004.

Encounters - The Meeting the Asia and Europe 1500-1800. Ed. by Jaffer and Anna Jackson. Victoria & Albert, London. 20. september 2004. 400 s. ill. litt. noter. ib. 45 £.

Ceramic Art in Finland. A Contemporary Tradition. Ed. by Asa Hellman. Thames and Hudson, London. Oktober 2004. [Website: www.thameshudson.co.uk]. 272 s. ill. litt. ib. 40 £.

Song Dynasty Ceramics by Rose Kerr. Victoria & Albert, London. 1. september 2004. 128 s. ill. litt. noter. ib. 45 £.

Iznik – The Artistry of Ottoman Ceramics. By Walter B. Denny. Thames and Hudson, London. November 2004. [Website: www.thameshudson.co.uk]. 220 s. ill. litt. ib. 45 £.

Shoji Hamada. A Potters Way and Work. By Susan Peterson. Ceramic Classics. A & C Black, London 2004. [Website: www.acblack.com]. 240 s. ill. litt. ib. 32 £.

Gwyn Hanssen Pigott: Caravan. By Emmanuel Cooper. Tate Publishing, London 2004. 32 s. ill. litt. 8,95 £.

Magdalene Odundo. By Simon Olding & Emmanuel Cooper. Lund Humphries 2004. 128 s. ill. litt. ib. 30 £.

The Potter's Dictionary of Materials and Techniques by Frank and Janet Hamer. 4th edition. A & C Black, London 2004. [Website: www.acblack.com]. 396 s. ill. litt. ib. 42 £.

The Teapot Book by Steve Woodhead. A & C Black, London. 1. November 2004. [Website: www.acblack.com]. 160 s. ill. litt. ib. 30 £.

Ceramics – A World Guide to Traditional Techniques. By Bryan Sentance. Thames and Hudson, London. 30. oktober 2004. [Website: www.thameshudson.co.uk]. 216 s. ill. litt. ib. 24,50 £.

note-linien - en brevkasse

ved Erik Linnet

Vedr. bundmærke. Jeg er i besiddelse af en musselmalet skål fra Den kongelige Porcelainsfabrik. Jeg har vedlagt et foto af bundmærket. Jeg ville gerne vide, hvad man kan se ud af dette mærke. C.N.

Svar: De tre bølgelinier er fabrikkens varemærke, som symboliserer de tre sunde, Lillebælt, Storebælt og Øresund.

Hvis der ingen ridse er på tværs af bølgelinierne, er genstanden 1. Klasse. Hvis der er 1 ridse, er det 2. Klasse, hvis der er 2 ridser, er det 3. Klasse og hvis der er 3 ridser, er det 4. Klasse.

Det håndmalede "alx" er malerens personlige signatur.

"1-tallet" over stregen er dekorationsnummeret, som her betyder Musselmalet, og tallet "1177", under stregen, er formnummeret for din skylleskål i Helblonde Musselmalet.

Den lille streg under "G" i Royal Copenhagen fortæller os, at skålen er fremstillet i perioden 1969-1974. E.L.

Vedr. krystalglasurer. Jeg eksperimenterer med krystalglasurer og er ude efter opskrifter på spændende krystalglasurer. Er det noget, som I kan hjælpe mig med? Liv.

Svar: Wolf E. Matthes "Keramische Glasuren" ISBN 3-8043-0127-4 kan anbefales, men ellers er der en opskrift her:

Følgende glasur er farveløs med gulgrå palmeblads-agtige krystaller. Tilsættes 0,5 % nikkelkarbonat kan krystallerne i stedet blive blå. Glasuren brændes til 1280 grader oxiderende. Under nedkølingen holdes temperaturen fast på ca. 1100 grader i ca. 4 timer, jo længere udligning, jo større krystaller. Sammensætningen er flg.: 34% kalifeldspat, 23% zinkoxid, 21% flint, 13% kridt, 5% kaolin og 4% rutil. God fornøjelse, E.L.

Bog søges. "Fajancefabriken Aluminia, Københavns Fajancefabrik 1863-1913". Henvendelse til Gunnar Jakobsen, tlf.: 38 86 11 51.

At samle. Et emne, som kunne være interessant at diskutere er, hvad får os til at samle keramik. Jeg hører gerne andre medlemmers mening om dette. Anholt.

Forslag. Der modtages meget gerne forslag og ønsker til foreningens aktiviteter – send evt. en e-mail med en god idé.

Korrespondance med "note-linien" kan bedst foregå via e-mail: erik.linnet@get2net.dk eller telefax: 38 60 53 82. Breve er også velkomne til: Erik Linnet, Harespringet 16, 2400 København NV.

Arrangementer i Keramikvens Venner

Arrangement: **Værkstedbesøg hos Gurli Elbækgaard Kristensen, hvor også Christian Buur Bangsgaard, Malene Helbak og Louise Hindsgavl viser værker og fortæller om deres keramiske arbejde.**

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 4. september 2004, kl 14.

Sted: Kigkurren 8, opg. D kælderens, Islands Brygge, København.

Deltagertal: Maksimum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.

Pris: 40 kr pr. person, der opkræves under mødet.

Tilmelding: Tilmelding til sekretæren er nødvendig.

Tilmeldingsfrist: Senest tirsdag den 31. august 2004.

Kommentarer: *Idéen med dette besøg er at måle "temperaturen" hos de yngste keramikere. Typisk er det jo ikke krukke-, kande- og fad-keramikere, men arbejder med andre frie former. Hvilken vej går de yngste keramikere?*

Arrangement: **Værkstedbesøg hos keramikeren Malene Müllertz.**

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 27. november 2004, kl 15.00.

Sted: Frederiksberg Allé 19 B, st., Frederiksberg.

Deltagertal: Maksimum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.

Pris: 40 kr pr. person, der opkræves under besøget.

Tilmelding: Tilmelding til sekretæren er nødvendig.

Tilmeldingsfrist: Senest tirsdag den 23. november 2004.

Kommentarer: *Malene Müllertz er en af tidens store danske keramikere. På den netop afsluttede udstilling keramiske veje i Den Fries udstillingsbygning i København, viste hun sine suveræne skåle i den vanskelige fletteknik.*

Bestyrelse:

Hans-Henrik Dyhr, formand
Erik Linnet, næstformand
Anne Rosengaard Jørgensen,
sekretær
Inger Tribler, kasserer
Gunnar Jakobsen
Brian Erhardtzen, suppleant
Gurli Elbækgaard Kristensen,
suppleant

Formand:

Hans-Henrik Dyhr
Billensteinsvej 33
7120 Vejle Øst
Tlf 75 81 40 80

Sekretær:

Anne Rosengaard Jørgensen
Ved Stampedammen 31
2970 Hørsholm
Tlf.: 45 86 86 09
E-mail: anne.knud@post.tele.dk

Kasserer:

Inger Tribler
Frederik d. VII's vej 14
3450 Allerød
Tlf.: 48 28 04 16
E-mail: tribler@kunst.dk
Giro: 9 46 17 87

*"keramiske noter" udgives af
"Keramikvens Venner" og
udkommer to gange årligt,
henholdsvis primo marts og
primo august.*

ISSN 1603-0664

*Redaktør af "keramiske noter
20/2004" er Gunnar Jakobsen med
tak til Barbro Haar og Hans-Henrik
Dyhr for gode kommentarer.
Redaktionen afsluttet 01/08/2004.*
